

MILIEURAMA

AANDBLAD VAN DE BOND BETER LEEFMILIEU

Afgiftekantoor
Brussel X

MILIEURAMA WORDT GEDRUKT MET INKT OP VEGETALE BASIS

**OVENKAPACITEIT
& OVERKAPACITEIT**

**DUURZAME
DRANKVERPAKKINGEN
OP SCHOOL**

**WERKGROEP
TECHNOLOGIE**

**WINSTGEVEND
SPOORWEGVERKEER?**

**RUIMTELIJKE WANORDE
IN BELGIË**

In deze milieurama:

Word rijk.
Start een **verbrandingsoven** op.
Of wachten we op Godot?
3-5

Omhoog kijken of wijnproeven?
Ledenblad:
6

Als een Schouppe
in een wijwatervat.
Philippe Janssens ondermeer
over de **trein** tussen
Brussel en Maastricht.
7-9

Wonen in de natuur.
Op kantoor in Limburg.
Flitsen!
10

Vlaanderen leert z'n zonen
en dochters drinken.
Duurzaam drinken op school.
11-13

Geen mest, geen smog, maar een
Frontlijn
14-15

Van **Werkgroep Technologie**
tot Ecoteam:
16-17

Ruimtelijk, wanordelijk, Belgisch.
Peter Renard geboekt op blz.
18

Bestrijdingsmiddelen,
geïntegreerd in **MINA**.
18

Het spek aan uw steen?
Ekotips:
22-23

Boek en Milieu
24-25

Lezersbrieven & Puzzelen
26

Kalender & Kolofon
27

Kommentaar

Vijftien jaar Vlaams afvalbeleid hebben niet kunnen verhinderen dat onze afvalberg blijft groeien. En ondanks de vele goede intenties, reglementering en planning valt er niet veel beterschap te verwachten. In de opvolgingskommissie eko-taks wordt dezer dagen zelfs tijd verkwanseld met discussies over de prioriteit van hergebruik boven recycling. Nog voor het jaareinde moet de federale regering hierover een principiële keuze maken. Pas dan zal blijken of het lobbywerk van de verpakkings- en distributiesector geslaagd is. Intussen werpt hun geesteskind, Fost Plus, zich op als grote Sint-Niklaas. Over de inzameling en 'recycling' van verpakkingen hoeft de overheid zich geen zorgen te maken. Dat doet de industrie wel op kosten van de konsument zolang men maar geen lastige doelstellingen oplegt. Verbranden met energierecycling is toch ook een nuttige toepassing? Deze winstgevende bezigheid kunnen de interkommunales dus maar beter overlaten aan de Watco's, Biffa's en Van Gansewinkel. En OVAM? Die mag zich in al dat financieel geweld nog stilletjes bezighouden met wat de privé nog niet interesseert: afvalpreventie. En was net die afvalpreventie niet de eerste prioriteit?

Rik De Baere

De uitbaters van de verbrandingsovens zullen al het mogelijke doen om voldoende brandbaar afval te blijven aantrekken. (foto Frans Geys)

Omslagverhaal

NIEUWE OVENKAPACITEIT = OVERKAPACITEIT

VLAAMSE OVERHEID VERLIEST GREEP OP HUISHOUDELIJK AFVAL

*Verbrandingsovens zijn 'in'. De voorbije weken en maanden werd meer dan eens duidelijk dat de privé-
sektor staat te popelen om zich op de lukratieve markt
van de afvalverbranding te gooien. Enkele voorbeelden?
Watco diende een vergunningsaanvraag in voor de bouw
van een oven in Beersel. Recycal, een telg van dezelfde
Watco-familie, wil afval gaan stoken op de terreinen
van Ford Genk. De provincie Antwerpen droomt nog
altijd van een superoven op de Hooge Maey. En nog eens
Watco heeft plannen voor een andere
superverbrandingsoven in de Gentse Kanaalzone.
Preventie? Hergebruik? Recyclage? Het blijft wachten op
Godot...*

"Dit is een evolutie die dringend moet worden afgeremd", vindt BBL-beleidsmedewerker Bart Martens. "Wanneer alle reeds uitgevoerde plannen uitgevoerd worden, n de bestaande verbrandingsovens worden niet gesloten, dan zal de huisvuil-verbrandingscapaciteit tegen 2000 nagenoeg verdubbeld zijn en oplopen tot een capaciteit van 1,6 miljoen ton. (zie grafiek) Dat is ongeveer 50% hoger dan de doelstelling die in het Afvalstoffenplan is vooropgesteld. Deze plannen maken het onmogelijk dat de overheid werk zou maken van preventie, hergebruik en recyclage. De uitbaters van deze verbrandingsovens zullen immers al het mogelijke doen voldoende brandbaar afval te kunnen blijven aantrekken. Om het met een boutade te zeggen: de gelegenheid maakt de

dief". Duidelijke taal vanuit de milieubeweging. BBL werkte de voorbije maanden intensief samen met een aantal aktiekomitees, verzamelde een pak gegevens en eist dat de Vlaamse overheid in het afvalstoffenluik van het komend Integraal Milieubeleidsplan daadwerkelijk prioriteit geeft aan preventie, hergebruik en recycling.

BRUSSEL BEDREIGD

Voorlopig is daar nog geen sprake van. Neem nu Vlaams-Brabant. De Brusselse privé-groep Watco diende er een vergunningsaanvraag in voor de bouw van een huisvuilverbrandingsoven in Beersel. De oven moet een jaarlijkse verbrandingskapaciteit van 330.000 ton halen. Eerder had de bestendige deputatie van Vlaams-Brabant zich uitgesproken voor de bouw van een oven in Drogenbos met een jaarlijkse capaciteit van 260.000 ton. Dient het gezegd dat een en ander niet naar de zin is van de inwoners van de regio? *"Het is nogal wies dat zo'n verbrandingsoven voor nogal wat milieuhinder zorgt. Een oven met een capaciteit van 260.000 ton geeft aanleiding tot een restfractie van 78.000 ton. Allerhande vliegas en slakken blijven na verbranding over en moeten dus ergens gestort worden. Met alle gevolgen voor milieu en volksgezondheid vanden",* argumenteert Jean Pierre De Leener van het Aktiekomitee Zennevallei Ovenvrij dat de plaatselijke aktiegroepen en milieuverenigingen verenigt. Ook de Brusselse milieu-koepel Inter-

Environnement Bruxelles (IEB) vindt de plannen voor een nieuwe verbrandingsoven in Vlaams-Brabant maar niks. Marianne Dandoy: *"Die verbrandingsoven komt op een steenwoorp van een heel dicht bevolkte regio te liggen. Als je rekening houdt met de overheersende windrichting, dan kan je stellen dat een regio met meer dan 1 miljoen inwoners permanent in de invloedssfeer van een verbrandingsoven komt te liggen. Dat is onaanvaardbaar".* Of n welke oven in Vlaams-Brabant er al dan niet komt, blijft voorlopig koffiedik kijken. Al is het weinig hoopgevend te moeten vaststellen dat het Beersels gemeentebestuur lijkt te willen buigen voor de financiële kompensaties die hen door de Watco-groep worden voorgesteld.

DWEILEN MET KRAAN OPEN

Die Watco-groep blijft ook in Limburg niet bij de pakken zitten. Recycal, dochteronderneming van de Brusselse afvalgroep, wil op de terreinen van Ford Genk een installatie bouwen met een capaciteit van 56.000 ton, die voor het overgrote deel door huishoudelijk afval zal worden ingevuld. Op 31 juli werd door Vlaams minister van Leefmilieu Kelchtermans een exploitatievergunning verleend voor de uitbating van deze verbrandingsoven. Uiteraard liet ook hier het protest niet op zich wachten. BBL- en NAL-voorzitter Gust Feyen wijst erop dat de toegekende exploitatievergunning lijnrecht ingaat tegen een aantal adviezen en een weigeringsvergunning

werd door de omwonenden dan ook massaal protest aangetekend. *"Dat kan moeilijk anders",* zegt Gust Feyen. *"De omgeving van Genk-Zuid is reeds zwaar belast door allerhande industriële activiteiten. Geur- en stofhinder of lawaai-overlast, het is er dagelijkse kost".* Om daar iets aan te doen, besliste het stadsbestuur van Genk om de exploitatievoorwaarden voor bepaalde bedrijven te verstrengen. Gust Feyen: *"Wanneer Kelchtermans nu plotseling nieuwe belastende activiteiten toelaat op Genk-Zuid, dan worden die goedbedoelde maatregelen gewoon naar de prullenmand verwezen. Dat is duidelijk dweilen met de kraan open".* Bovendien blijft het gissen naar de herkomst van het afval. Recycal wil zowel huishoudelijk als 'banaal' afval van bedrijven verbranden. De vermoedens bestaan dat het grootste deel wel eens afkomstig zou kunnen zijn van een verwerkingsbedrijf uit de Antwerpse regio.

ANDERE PADDESTOELEN

En daar blijft het niet bij. Herinnert u zich nog hoe de vorige minister van Leefmilieu De Batselier de deuren van de verbrandingsoven van Knokke-Heist sloot? Onlangs werd een nieuwe vergunning aangevraagd. Het konsept zou zijn gewijzigd en de capaciteit werd uitgebreid tot ongeveer 35.000 ton per jaar. En in de provincie Antwerpen leeft nog steeds de idee om op de terreinen van de Hooge Maey een superverbrandingsoven van 240.000 ton neer te poten. Nog in het gebied van de Antwerpse haven plant ook Indaver de bouw van een verbrandingsinstallatie waar ook naast industrieel ook huishoudelijk afval zal worden verbrand. Zal het u verwonderen dat ook Gent de boot niet wil missen? De bestaande oven kan er niet alleen zijn capaciteit gevoelig uitbreiden, de geruchten dat Watco ook in de Gentse kanaalzone het vuur aan de lont wil steken, klinken steeds luider.

OPNIEUW DIOXINES...

Nochtans kwamen de milieu-hygiënische aspecten van verbrandingsovens in het verleden meermaals in het nieuws. Met alles behalve goed nieuws. Zelfs nu de meest milieubelastende huisvuilverbrandingsovens buiten werking zijn gesteld en steeds meer ovens uitgerust worden met een adequate rookgaszuivering, blijkt de huisvuilverbranding in Vlaanderen verantwoordelijk voor meer dan de helft van de totale uitstoot van dioxines in het leefmilieu. *"En dit terwijl internationaal onderzoek reeds duidelijk maakte*

Een beeld van de huisvuilverbrandingsoven van ISVAG in Wilrijk die in 1985 voor het eerst werd uitgerust met een nieuwe rookgaszuiveringsinstallatie. Het nog steeds met kinderziekten lijkt te kampen. (foto Frans Geys)

dat België koploper is voor wat betreft de concentratie van dioxines in het lichaamsvet en de moedermelk", benadrukt BBL-beleidsmedewerker Bart Martens. "Wist je dat geen enkele Vlaamse oven voldoet aan de Duitse en Nederlandse norm inzake uitstoot van dioxines? Rekening houdend hiermee zijn die plannen voor nog meer verbrandingsovens, toch waanzin?".

DE BLIJVENDE KINDERZIEKTES...

Het blijft trouwens niet bij de uitstoot van dioxines. Daarnaast doen zich ook emissies voor van 'klassieke' vervuulende componenten zoals zware metalen, zwaveldioxide of waterstofchloride. Kan de uitstoot daarvan dan niet worden voorkomen door een degelijke rookgaszuiveringsinstallatie? Bart Martens: "In normale werkomstandigheden is dat inderdaad mogelijk. De praktijk is echter wel eens anders. Zo blijkt bijvoorbeeld dat in de nog vrij nieuwe huisvuilverbrandingsoven van ISVAG in Wilrijk die 'normale' werkomstandigheden moeilijk worden gehaald". En uiteindelijk kan je ook niet naast de 'wet van behoud van massa'. Verbranding betekent in veel gevallen een verschuiving van afval naar andere milieukompartimenten zoals lucht, bodem of water. De beoogde volume-

reductie blijft beperkt. Voor een verbranding van 1000 ton afval blijft bijvoorbeeld pakweg 300 ton over in de vorm van slakken, vliegassen of filterresidu's. Dikwijls betekent dit restafval nog een groter gevaar voor het leefmilieu dan datgene wat verbrand is.

NAAR EEN ECHT AFVALBELEID

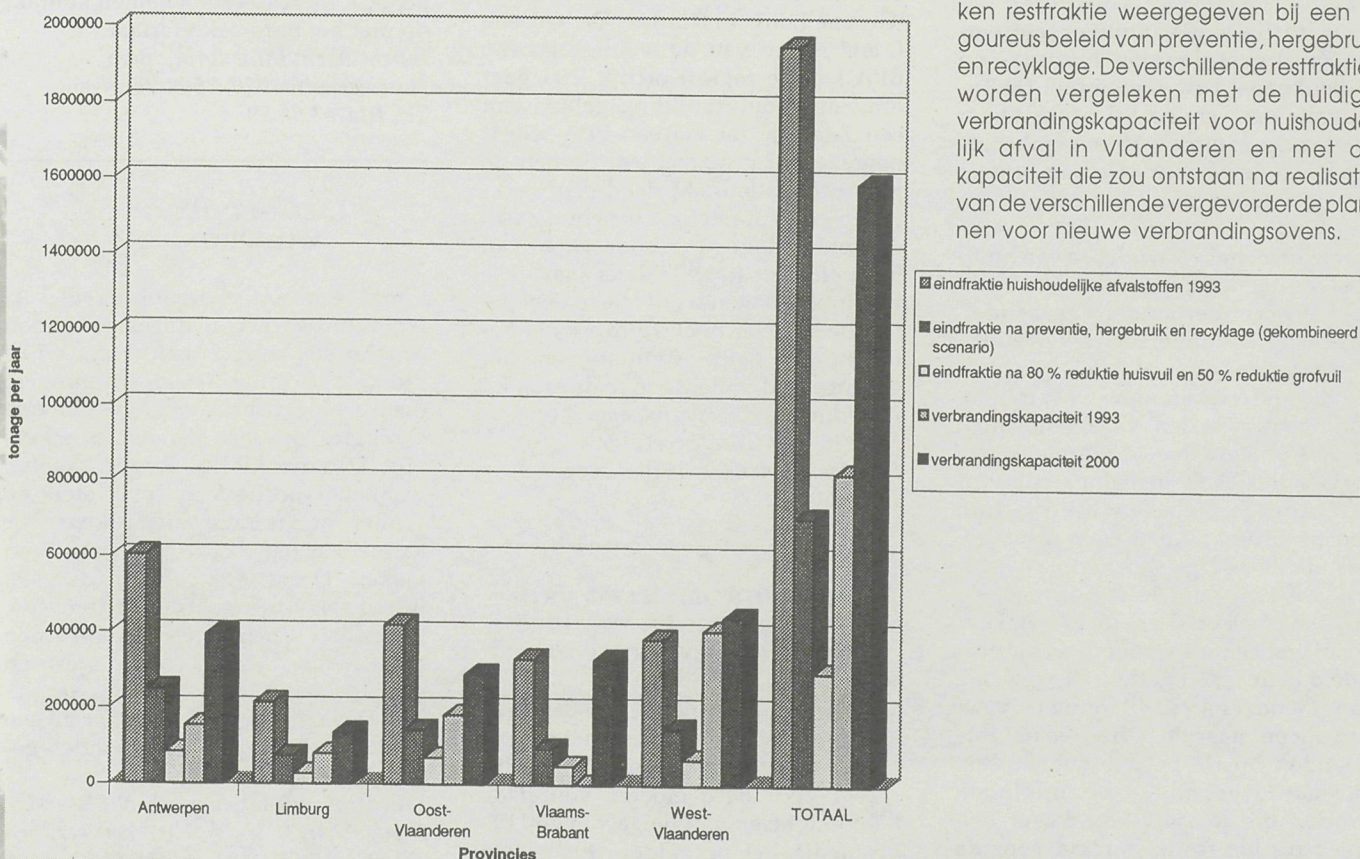
Voor BBL is het duidelijk dat heel wat van de voorliggende exploitaties overbodig worden, wanneer effectief werk zou gemaakt worden van een echt afvalbeleid zoals vooropgesteld in het huidige Afvalstoffenplan. "Het is perfect mogelijk om een reductie van meer dan 250kg per inwoner te realiseren wanneer selectieve inzameling en -verwerking van alle frakties in Vlaanderen veralgemeend zouden worden ingevoerd", verduidelijkt Bart Martens. "In het terugdringen van de produktie van grof vuil, kunnen kringloopcentra een belangrijke rol spelen. Daarnaast is hier ook de invoering van een terugnameplicht voor bruin- en witgoed essentieel". BBL becijferde dat een preventief beleid (een veralgemeende invoering van initiatieven inzake hergebruik, selectieve ophaling en verwerking van huisvuil op korte termijn kunnen zorgen voor een reductie van de

nog te verwerken restfractie van het huisvuil tot pakweg 700.000 ton per jaar. Op basis van studies en proefprojecten blijkt dat, mits de nodige inspanningen, de huisvuilberg op termijn met 75 tot 80% kan slinken. Wanneer vandaag echter verbrandingsovens worden gebouwd met een levensduur van meer dan 20 jaar, dan is het nogal evident dat je aan een dergelijke vermindering van de huisvuilberg, voorbij schiet. De beschikbare verbrandingscapaciteit is mits provinciale 'pool'vorming immers ruim voldoende wanneer het beleid echt prioriteit zou geven aan preventie, hergebruik en recycling. Nieuwe verbrandingsovens kunnen we missen als kiespijn!

Piet Decoster

PREVENTIE, HERGEBRUIK EN RECYKLAGE NOODZAKELIJK!

In bovenstaande figuur wordt de in 1993 gestorte of verbrande hoeveelheid huishoudelijk afval vergeleken met de nog te verwerken restfractie na het nemen van korte-termijnmaatregelen op het vlak van preventie, hergebruik en recycling. Hierbij wordt o.a. rekening gehouden met een veralgemeende selectieve inzameling en -verwerking en de oprichting van kringloopcentra. Ook wordt de lange-termijnprognose van de nog te verwerken restfractie weergegeven bij een rigoureuze beleid van preventie, hergebruik en recycling. De verschillende restfrakties worden vergeleken met de huidige verbrandingscapaciteit voor huishoudelijk afval in Vlaanderen en met de capaciteit die zou ontstaan na realisatie van de verschillende vergoederde plannen voor nieuwe verbrandingsovens.

VMPA KIJKT OMHOOG

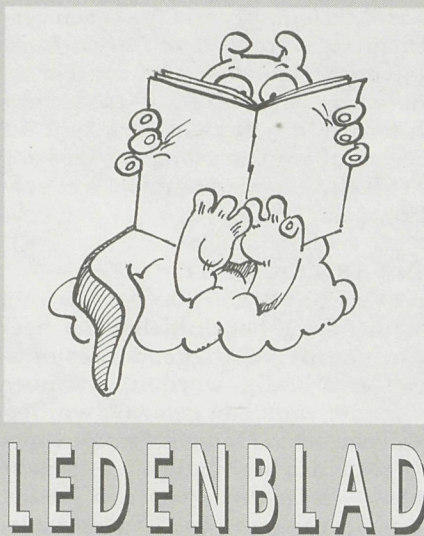
De Vereniging voor Milieu-educatie Provincie Antwerpen vzw (VMPA), een provinciale werkgroep van het Centrum voor Natuur- en Milieu-educatie (CVN), organiseert binnenkort een cursus over de invloed van zon, maan en aarde op ons leefmilieu. Nogal wat natuurliefhebbers lopen vaak met het hoofd naar beneden, op zoek naar planten en kleine beestjes. Toch is het ook boeiend om na te gaan welke impact de zon, maan, sterren en planeten hebben op het (natuur)leven op aarde. Je hoeft heus geen astroloog te zijn om de cursus te volgen. In de loop van 3 sessies kom je er alles over te weten. De lessen gaan door op donderdag 9 en 16 november in de Ommeganckstraat 26 in Antwerpen, telkens van 19u30 tot 22u30. Op donderdag 23 november wordt een bezoek gebracht aan het Planetarium van de Antwerpse Zoo om daar de theorie aan de praktijk te toetsen. Wil je deelnemen aan de cursus, dan betaal je 600 frank.

Inlichtingen: Vereniging voor Milieu-educatie Provincie Antwerpen vzw (VMPA), Ommeganckstraat 26, 2018 Antwerpen, Tel. 03/231.56.53., Fax. 03/226.23.33.

'DAG VAN DE NATUUR' WERKT AAN NATUURBEHEER EN LANDSCHAPSZORG

Naar jaarlijkse gewoonte organiseert de Zuidwestvlaamse Natuur- en Milieukoepel vzw samen met De Torenvalk vzw en de Stichting Omer Wattez op zaterdag 18 november de 'Dag van de Natuur'. De dag bestaat uit activiteiten zoals het aanplanten van bomen en struiken, het knotten van wilgen, het verwijderen van houtopslag, het uitdiepen van veedrinkpoelen, het onderhouden van wandelpaden, het opruimen van zwerfvuil,... Kortom, voor elk wat wils.

Met de ondertekening van het milieukonvenant worden vele gemeenten gekonfronteerd met de opmaak van het GNOP. Lokale en regionale natuurverenigingen voelen hierbij hun voorbeeldfunctie aan en wensen zodoende de nodige signalen uit te sturen. De Dag van de Natuur wil op diverse plaatsen dergelijke 'schakels' in het gemeentelijk milieu- en natuurbeleid in de kijker zetten. De werkdag van 18 november wil immers meer dan alleen maar de getrouwe natuurvrienden op de been brengen. Ook niet-natuurgebonden verenigingen worden bij de zaak betrokken. Een greep uit het ruime aanbod voor de

Dag van de Natuur '95...

De Wielewaal-afdeling Waregem gaat het struikopslag van de Oude Spoorwegberm in Waregem verwijderen. Tegelijk wordt ook meidoorn verplant. Natuurreservaten afdeling Kortrijk gaat inlands groen aanplanten rond het gloednieuwe Natuur Edukatief Centrum. In Tiegem zorgt Natuurwerkgroep De Krekel voor beheersactiviteiten in het St.-Arnolduspark en in Ardooie slaan de Ardooise milieuraad en De Torenvalk de handen in elkaar voor het veiligstellen van een steeds mooier wordend heide-restant in het provinciaal domein 't Veld. Bijzondere aandacht krijgt het aanplanten van een Boekenbos in de 'Groene Long' in Kuurne. De 'Groene Long' is een van de weinige groene BPA's in de regio Kortrijk. Het gaat om een woonuitbreidingsgebied van een 7-tal ha dat via een BPA wordt omgezet tot groengebied. Binnen de Kuurnse Milieuraad deed een werkgroep een voorstel tot inrichting van dit gebied dat op een boogscheut van het centrum ligt. Tijdens jaarlijkse boomplantdagen werd al een deel gerealiseerd. Het Boekenbosproject betekent een extra-stimulus om het groengebied volledig te realiseren.

Inlichtingen: Zuidwestvlaamse Natuur- en Milieukoepel, Standaarsmolen 20, 8520 Kuurne, Tel 056/40.19.79.

MILIEUGROEP BERO PRO- TESTEERT TEGEN DUBBELE BEDELING TELEFOONGIDSEN

Milieugroep Bero uit Koersel-Beringen heeft het niet zo begrepen op de stapel papier die dagelijks wordt geproduceerd. Voor Bero moeten vooral de telefoongidsen van Belgacom en ITT-Promedia het ontgelden. En je kan

moeilijk zeggen dat Bero het niet bij het rechte eind heeft. Na het nodige juridische getouwtrek, besliste ITT-Promedia om naast de Gouden Gids van Belgacom ook nog eens een eigen telefoongids op de markt te brengen. Het resultaat is bekend. Iedere telefoongebruiker kreeg dit jaar voor het eerst, naast de vertrouwde Belgacom-gids, ook nog eens een Promedia-gids voor de deur gelegd. Milieugroep Bero is erg verbolgen over het tweemaal bedelen van telefoongidsen waarvan er met grote zekerheid een zonder te gebruiken meteen op de papierhoop zal belanden. Inhoudelijk zijn er immers nauwelijks verschillen. En al zullen er op commercieel en budgettair vlak wel de nodige twistappels geweest zijn, grote verliezer van de hele situatie is toch wel het leefmilieu. Er hoeft inderdaad geen tekening bij gemaakt dat een verdubbeling van het aantal telefoongidsen voor flink wat meer papierafval gaat zorgen. Net nu iedereen het er stilaan over eens is dat we onze afvalberg, en niet in het minst het papierafval, zoveel mogelijk inperken. De extra-uitgave van telefoongidsen betekent een overbodige verspilling van papier, geld, tijd en energie. Milieugroep Bero bleef echter niet bij de pakken zitten en lanceerde een petitie-actie waarmee men het ongenoegen duidelijk wil maken. Bedoeling is uiteraard om de petitielijsten zoveel mogelijk te verspreiden via lokale en regionale natuur- en milieuverenigingen. Geïnteresseerden nemen contact op met het Bero-sekretariaat.

Inlichtingen: Milieugroep Bero, Hazerikenstraat 20, 3560 Beringen, Tel. 011/42.56.89.

DEEP-ECOLOGY OF WIJNPROEVEN?

Vanaf 14 november organiseert Elcker-Ik in Antwerpen 6 dinsdagavonden een cursus over enkele belangrijke radikale eko-filosofische stromingen: deep ecology, social ecology, radikale ekologie, eko-feminisme,... Sprekers zijn Ullrich Melle, Roger Jacobs, Jeanneke van de Ven, Jef Peeters en Walter van Trier. En vanaf 8 november kan je 3 woensdagavonden zelf wijn maken. Daarvoor hoef je heus geen uitgestrekte wijngaarden te bezetten. Tientallen vruchten en planten lenen zich daartoe. Elcker-Ik organiseert een cursus waarin je de kneepjes kan leren. De laatste avond wordt er bij een doe-het-zelver geproefd, zonder gevaar voor een kater.

Inlichtingen: Volkshogeschool Elcker-Ik, Breughelstraat 31-33, 2018 Antwerpen, Tel. 03/218.65.60., Fax. 03/281.02.45.

Philippe Janssens over treinen, Maastricht, Schouppe en andere politici...

"HET IS UTOPISCH TE DENKEN DAT SPOORWEGVERKEER WINSTGEVEND KAN ZIJN".

De trein staat ter discussie. Of beter: vooral de nationale spoorwegmaatschappij NMBS krijgt het steeds harder te verduren. Spoorbaas Schouppe mag zich dan al weren als een duivel in een wijwatervat, steeds meer treinreizigers laten steeds luider hun ongenoegen horen over de lamentabele toestand van het binnenlands spoorwegnet. En van hen is Philippe Janssens. Hij is bestuurslid van de Bond voor Trein-, Tram- en Busgebruikers (BTTB) en liet enkele weken geleden het boek 'Op dood spoor' van de persen rollen. Daarin maakt de auteur brandhout van het huidige beleid van de Belgische spoorwegmaatschappij. Een verhelderende analyse op basis van objectieve gegevens. Bij wijlen shockerend. Vooral verhelderend. Milieurama voerde een gesprek...

De voorbije decennia verloor het spoorverkeer in België steeds meer reizigers. Met het IC/IR-plan uit '84 wou verkeersminister De Croo de trein weer aantrekkelijk en rendabel maken. Volgens jou werd dat plan een gigantische flop. Waarom?

Men is te ver gegaan. Ik ben zeker niet diegene die ervoor gaat pleiten dat je alles voorwaardelijk in stand moet houden, er zijn de voorbije decennia immers afslankingen geweest die te rechtvaardigen waren. Maar de manier waarop de NMBS het IC/IR-plan heeft uitgevoerd, heeft ertoe geleid dat je vandaag in ons land eigenlijk nauwelijks nog kan spreken van een echt spoorweg'net' in ons land. Sinds IC/IR zijn maar liefst 300 stations gesloten, er werd gesabeld in de piekurdiensten en heel wat rechtstreekse verbindingen met Brussel zijn doorgeknipt. Bedoeling was dat op die manier het spoorwegverkeer meer functioneel, klokvast en dus aantrekkelijk zou worden. Maar dat blijkt een vergissing. De NMBS heeft er geen rekening mee gehouden dat een spoorwegnet een zekere densiteit van lijnen en stations moet hebben om functioneel te zijn. En dat is zeker niet meer het geval. Gevolg: steeds meer mensen laten de trein voor wat hij is en nemen hun toevlucht tot de auto.

Philippe Janssens: "Schouppe probeert voortdurend aan te tonen dat de sluiting van kleine stations een besparing oplevert voor de NMBS. De realiteit is anders..." (foto Frans Geys)

MAASTRICHT-IDEEFIX DOORPRIKT

Een reden om het voortdurend knippen in het binnenlands spoorwegnet te verantwoorden, is de noodzaak van besparingen om hoedanook de fameuze Maast-richtnorm te halen...

Blijkbaar beheerst het fetisjisme van de Maastrichtnorm niet alleen de begroting, maar ook zowat al de rest van het maatschappelijk-ekonomisch leven. Altijd maar besparen en besparen... de vraag is waar je precies bij de NMBS moet besparen. We stellen vast dat de NMBS vandaag alleen maar bespaart in de dienstverlening aan de dagelijkse klant. Niet in de dochterbedrijven of in de HST. Blijkbaar gelooft men nog steeds dat die HST ooit een rendabel verhaal kan worden. Ondanks steeds meer studies en vooruitzichten die het tegendeel bewijzen. Maar de NMBS zou ook heel wat kunnen besparen in andere sectoren. Zo besteedt men onderhoudstaken uit aan privé-bedrijven, liever dan die door het eigen personeel te laten uitvoeren. Maar die uitbesteding kost pakken geld, niet in het minst aan administratie. Binnen de NMBS gebeurt het ook heel frekwent dat de diverse diensten en departementen prestaties die ze onderling hebben uitgevoerd, aan elkaar over-factureren. Dat zijn allemaal uitwassen waar je heel wat kan aan doen en waar je flink wat geld kan besparen. Meer dan in het knippen in lijnen en stations waarvan het helemaal niet duidelijk is dat dit echte besparingen oplevert.

Precies dat is een rode draad doorheen je boek: je probeert de lezer duidelijk te maken dat het huidige beleid van de NMBS, voortdurend de bijl zetten in het binnenlands spoorwegnet, helemaal niet zo besparend is als men laat uitschijnen.

Schouppe probeert voortdurend aan te tonen dat de sluiting van kleine stations een forse besparing oplevert voor de NMBS, maar de realiteit

is anders. Als een trein stopt, dan betekent dat inderdaad een meerkost. De trein is immers langer onderweg, dus je moet de machinist en de treinwachters meer betalen. En door het afremmen en optrekken, verbruikt een trein bij een stopplaats ook meer energie dan wanneer hij gewoon doorraast. Echter, de realiteit is anders. Wat betreft het energieverbruik blijkt immers dat een groot aantal stations dat men gesloten heeft, bediend werden door diesel-treinen zodat de redenering van de zware elektriciteitsrekening tijdens de piekuren niet opgaat. Wat dan betreft de extra-personeelskosten: in de praktijk is het zo dat het treinpersoneel inderdaad wel vroeger in het eindstation aankomt, maar daar gewoon wat langer zijn krant zit te lezen vooraleer de trein rechtsomkeer maakt. Dat is het verschil tussen boekhouding en realiteit. En dan hebben we het nog niet over de verborgen baten van het treinverkeer waarmee de NMBS-boekhouding geen rekening houdt: snelheid, regelmaat, capaciteit, comfort, milieuvriendelijkheid,... Als je de kosten van de trein bovendien gaat vergelijken met die van het wegverkeer, dan dien je hier ook nog eens rekening te houden met de verborgen kosten van het autoverkeer: milieuvervuiling, ongevallen, lawaai,... Kortom, er is een veel te grote diskrepantie tussen boekhouding en realiteit.

NMBS ALS NIEUWE BELGACOM?

Kan een privatisering van de NMBS geen oplossing bieden? Enerzijds blijkt immers dat de NMBS er niet in slaagt een degelijk financieel beleid te voeren. Anderzijds bewijst de privatisering van andere overheidsbedrijven dat een en ander kan zorgen voor een vernieuwde dynamiek.

Als je het huidige beleid van de NMBS bekijkt en je stelt vast dat het eigenlijk nog moeilijk slechter kan, dan ben je inderdaad geneigd om te zeggen dat een privatisering zich opdringt. Maar zo'n privatisering is alles behalve een wondermiddel. In Groot-Brittannië blijkt bijvoorbeeld dat de verschillende spoorweg-exploitanten zich in hun eigen regio terugtrekken. Op die manier wordt het spoorwegnet gewoon doorgesneden en sluiten treinen niet meer op elkaar aan. Het valt ook te verwachten dat een privé-onderneming zich zal toespitsen op de ekonomisch meest rendabele lijnen vooral tussen de grote steden, dat de regionale lijnen uit de boot zouden vallen en

vervangen zouden worden door 'goedkopere' maar weinig aantrekkelijke busdiensten. Zonder ermee rekening te houden dat de vervanging van een trein door een busverbinding in ons land heel negatief aanslaat en de meeste reizigers in de auto jaagt. Dat is alvast één van de lessen die je uit het IC/IR-plan kan trekken.

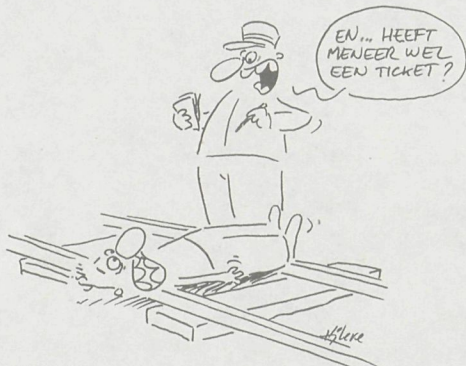
Anders gezegd: de NMBS is ook verplicht om verlieslatende lijnen in stand te houden?

Inderdaad, want het zou nu toch eens eindelijk duidelijk moeten zijn dat het spoorverkeer de ruggegraat is van ons openbaar vervoer en een belangrijke maatschappelijke functie vervult. Het is een utopie om te denken dat een spoorwegmaatschappij winstgevend kan zijn. Alle Westeuropese spoorwegmaatschappijen zijn verlieslatend. Maar we zijn op een moment aanbeldend dat de overheid het spoorverkeer zou moeten gaan gebruiken als een beleidsinstrument en een goedgestructureerd spoorwegnet zou moeten uitbouwen dat het mobiliteitsprobleem helpt oplossen. Het probleem van de mobiliteit gaat iedereen aan, ook al sta je niet elke dag in de file of neem je niet elke dag de trein. Vraag het maar eens aan iemand die langs een 'sluipweg' woont en waar 's morgens en 's avonds wagens overheenscheuren om niet in de file te moeten staan.

TOTALE POLITIEKE APATHIE

Kortom, het wordt tijd dat de politici hun verantwoordelijkheid opnemen. Vaak kan je je niet van de indruk ontdoen dat het beleid weinig interesse toont voor de spoorwegen?

Officieel is de NMBS sinds 3 jaar een autonoom overheidsbedrijf. Als je politici wijst op wantoestanden in het spoorverkeer, dan wijzen die onmiddellijk met de vinger naar de NMBS. Omgekeerd wijst de NMBS er dan weer op dat ze te weinig middelen van de overheid krijgt. Ik heb echter de indruk dat men bewust een spelletje speelt door voortdurend de bal naar elkaar door te spelen. De NMBS mag dan wel een 'autonoom overheidsbedrijf' zijn, de realiteit is dat de hele NMBS-top politiek benoemd is. Het statuut van autonoom overheidsbedrijf is een soort dekmantel om de warboel te kamoufleren. De realiteit is dat er een ontegensprekelijke symbiose is tussen NMBS en politiek. Dat werd recent nog pijnlijk duidelijk toen spoorbaas Schouppe in een debat in

De Zevende Dag zowaar het regeringsbeleid ging verdedigen in plaats van de regering op haar verantwoordelijkheid te wijzen.

Maar je zou toch kunnen veronderstellen dat een aantal politici het wel goed voor heeft met het openbaar vervoer in Vlaanderen? Hoe verklaar je die politieke apathie tegenover de NMBS?

Ik denk dat het vooral een kwestie van onwetendheid is. Ik heb de indruk dat diegenen die het beleid voeren en de beslissingen nemen helemaal niet weten hoe het er in de trein aan toegaat. Laat staan dat ze er zich voor interesseren. Je hebt uiteraard enkele politici die vrij regelmatig de trein nemen, maar dat lijken me eerder uitzonderingen. Voor het overgrote deel van hen is de trein gewoon een budgettaire aangelegenheid, een zware kost op de begroting. Ze beschouwen het openbaar vervoer louter als een kwestie van centen en reizigersaantallen. Ze beseffen niet dat het spoor ook een maatschappelijke functie heeft.

KLACHTEN IN DE MARGE

De voorbije weken en maanden laten steeds meer treinreizigers echter steeds luider hun ongenoegen blijken. Bovendien werd dat protest voor het eerst gekanaliseerd binnen het Front voor de Binnenlandse Trein. Kan dat politici aanzetten tot verandering?

Het is belangrijk dat we met het Front voor de Binnenlandse Trein de NMBS en de politici kunnen aantonen dat het deze keer meer dan een handvol idealisten zijn die hun ongenoegen laten blijken. Dat is de sterkte van het Front: een zelfstandige coalitie van een brede waaier aan organisaties die allemaal voor hetzelfde staan. Doorheen de jaren heb ik ook geleerd dat de NMBS en ook de bevoegde politici niet ongevoelig zijn voor de publieke opinie. Zeker in het licht van het veelbesproken ABCD-plan dat enkele maanden geleden uitlekte en de nieuwe beheersovereenkomst waar binnenkort over onderhandeld wordt, is het Front voor de Binnenlandse Trein van groot belang.

Spoorbaas Schouppe doet dergelijke acties meestal af als waardeloos. Hij verwijst graag naar de zovele andere reizigers die wel tevreden zijn. Houdt zijn verdediging steek?

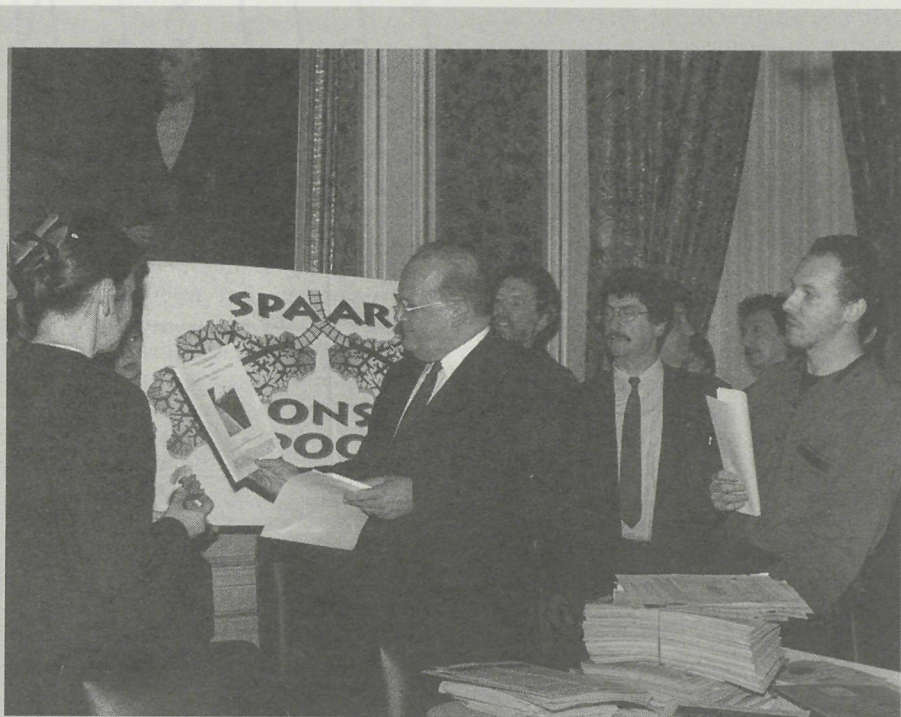
Het is een favoriete taktiek van Schouppe om alles te bagatelliseren. Alles wordt herleid tot percentages. Het meest belachelijke in dat ver-

band was de reactie van Schouppe op het rapport van de ombudsman begin dit jaar. Die had 600 klachten verzameld. Volgens Schouppe waren dat 600 klachten op 150 miljoen reizigers. Waarmee hij dan natuurlijk het aantal ritten per jaar bedoelt. Dat is een bewuste taktiek om alles in de marge te duwen.

Zie jij nog toekomst voor de trein in België?

Mocht ik geen toekomst meer zien voor het spoorverkeer in België, dan

had ik natuurlijk geen boek geschreven. België is een van de dichtst bevolkte landen van Europa, de steden liggen er dicht bij elkaar waardoor je een intense mobiliteit hebt. In die kontekst kan de trein het meest adequate vervoersmiddel zijn. Maar dan moet er wat veranderen. Het spoorweginfrastructuur moet evenwichtig worden uitgebouwd, de dienst moet beter inspelen op de reële behoeften, de regionale bussen moeten beter worden geïntegreerd,... Kortom, de trein moet opnieuw de ruggegraat van ons openbaar vervoer worden.

Het Front voor de Binnenlandse Trein overhandigde op woensdag 20 oktober meer dan honderdduizend handtekeningen aan premier Dehaene. Een duidelijk signaal dat de treinreiziger een ander én beter binnenlands treinverkeer wenst. (foto Frans Geys)

FRONT VOOR DE BINNENLANDSE TREIN OP DE KOFFIE BIJ PREMIER DEHAENE

Het Front voor Binnenlandse Trein, een breed front van senioren-, verkeers-, jongeren-, milieu-, socio-kulturele organisaties én de spoorwegvakbonden en trein-gebruikers, kon halfweg oktober op de koffie bij premier Jean-Luc Dehaene. Hij kreeg ruim 100.000 handtekeningen overhandigd die op 22 september tijdens de succesvolle actie 'Spaar ons Spoor' in 20 Belgische stations werden ingezameld. Het Front stelt zich ernstige vragen bij het nieuwe ondernemingsplan van de NMBS. De federale overheid wordt gevraagd om, conform de Europese richtlijn, de historische schuld en infrastructuur van de NMBS over te nemen. Daar is gesteld dat de NMBS autonoom moet worden (zowat de Bijbel voor Dehaene) maar dat ze eerst moet kunnen vertrekken van een gezonde financiële basis. Op die manier

wordt voldoende ruimte gegeven aan een gedegen uitbouw van de maatschappelijke dienstverlening van het spoor. Volgens het Front wil de federale regering prioriteit geven aan verkeersbeleid en stadsherwaardering maar vergeet ze het belangrijkste instrument hiervoor, en dat zijn de spoorwegen, in te zetten. Volgens het Front voor de Binnenlandse Trein moet de trein een veel grotere rol spelen dan nu het geval is en brengt het voortdurend snoeien in stations en lijnen geen besparing maar wel een verlies aan reizigers met zich mee. Het Front vraagt ook een nieuwe kosten-batenstudie voor de HST en vindt dat premier Dehaene de NMBS de opdracht moet geven om een innoverend beleid te voeren waar kwaliteit voorop staat.

TENTOONSTELLING 'WONEN MET DE NATUUR' IN BOUW-SHOP TE IZEGEM

Vorig jaar werd onder impuls van het Genootschap Gezond Bouwen en Wonen de projekt tentoonstelling 'Wonen met de Natuur' uitgewerkt. Bedoeling van het projekt is duidelijk te maken dat alle levende wezens onlosmakelijk verbonden zijn met hun omgeving. Wat ze ook doen, hun gedrag is steeds van invloed op het milieu. Immers, de mens gebruikt niet alleen energie, water, lucht, voedsel of gronstoffen uit dat leefmilieu, hij geeft ook afval terug aan diezelfde leefomgeving. Al vele eeuwen verwerkt de natuur dit afval en op die manier wordt het kringloopstelsel door het natuurlijk zelfreinigingsvermogen hersteld. Probleem is echter dat die kringloop reeds geruime tijd verbroken is door een teveel aan allerlei afvalstoffen die schadelijk zijn en niet in de kringloop opgenomen kunnen worden. Uiteraard speelt de mens in dit hele verhaal een belangrijke rol. Iedere mens is ekoloog. Iedereen heeft een invloed op het milieu. Alleen, niet iedereen beschikt over voldoende informatie om de juiste en meest natuurlijke keuze te maken. Meteen is dat de hoofddoelstelling van de tentoonstelling 'Wonen met de Natuur' die je binnenkort kan gaan bekijken in de gebouwen van de 'Bouwshop' te Izegem. De tentoonstelling is te bezichtigen van zaterdag 18 november tot en met dinsdag 28 november, telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 18u. De toegang is gratis en groepen krijgen, mits voorafgaande aanvraag, een interessante groepsrondleiding. Bovendien is er op donderdag 23 november ook een avondkursus rond dezelfde thematiek. De tentoonstelling vindt plaats in de Bouwshop aan de Vlasgaardstraat 30 in 8870 Izegem.

Inlichtingen: Bouwshop, T.a.v. Paul Tavernier, Vlasgaardstraat 30, 8870 Izegem, Tel. en Fax. 051/30.89.29.

TENTOONSTELLING 'PLANEET AARDE' WIL JONGEREN SENSIBILISEREN

Vanaf 15 november loopt in het Museum van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen de didaktische tentoonstelling 'Planeet Aarde'. Bedoeling van de tentoonstelling is jongeren aan te zetten tot meer respekt voor en bescherming van ons leefmilieu.

Over een oppervlakte van meer dan 450m² geeft de tentoonstelling een beeld van de grote mechanismen die onze planeet sturen en op die manier onmisbaar zijn voor het leven op aarde.

FLITSEN

Het eerste luik van de tentoonstelling vormt een reis door de tijd en toont de plaats van de aarde in het heelal vanaf haar ontstaan tot op vandaag. Water, lucht, aarde, planten, dieren en de mens vormen dan weer het tweede luik van de tentoonstelling. Tot slot krijgt de bezoeker de uitdagingen mee die de mens moet aangaan om de aarde en haar bewoners te beschermen.

Tijdens het bezoek geeft een walkman alle nodige uitleg. Bovendien kan je op het einde van de tentoonstelling je kennis van de aarde en het milieu testen bij enkele 'vraag-komputers' testen. Een aanrader voor elke natuur- en milieu-aktivist?

De tentoonstelling is open van dinsdag tot zaterdag van 9u30 tot 16u45. Op zondag tot 18u.

Inlichtingen: Museum van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Vautierstraat 29, 1040 Brussel, Tel. 02/627.42.52., Fax. 02/646.44.66.

'MILIEUZORG OP KANTOOR' I.S.M. PROVINCIE LIMBURG VREUGDEVOL BEËINDIGD

In september 1994 ging het Limburgse provinciebestuur samen met Bond Beter Leefmilieu van start met een intern milieuzorgstelsel voor haar kantoorgebouw in Hasselt waar zowat 600 mensen tewerkgesteld zijn.

Een milieudoorlichting van het kantoor leverde een reeks knelpunten op die na bespreking in de stuurgroep en de bestendige deputatie resulteerden in een milieubeleidsverklaring en een aktieprogramma. Zo maakt men vanaf nu konsekwent werk van recto-verso kopiëren, hetgeen een enorme papierberg uitspaart (de jaarlijkse papier-aankopen belopen 23 miljoen vel!). Daarnaast worden uit eenzijdig be-

drukt oud papier eigen kladblokken aangemaakt. De plastic afvalzakken worden hergebruikt totdat ze stuk zijn of besmeurd. Voor de aankoopverantwoordelijken van de verschillende diensten is een groene lijst van kantoorartikelen opgesteld. Elk personeelslid heeft nu een eigen vulpen met converter of een hervulbare balpen zodat er geen wegwerppennen meer hoeven aangekocht te worden. In de drukkerij is een nieuw rollenbevochtigingssysteem in gebruik genomen dat veel minder solventen verbruikt en waardoor bijna geen papier meer moet proefgedraaid worden wat een besparing betekent van wel 10% van de papieromzet in de drukkerij. De lege toners van de kopieermachines worden nu apart ingezameld en last but not least zijn er de koffiemoekjes. Die worden vanaf nu niet langer apart verpakt.

Uiteraard blijven er ook nog enkele knelpunten. Zo blijft de introductie van kringlooppapier een gevecht tegen vooroordelen. De vervanging van drankautomaten door flesjesautomaten stuit eveneens op hardnekkig verzet en om af en toe eens een vleesloze maaltijd te organiseren, blijken de geesten nog niet rijp. Ook de vervoerswijze van en naar het werk blijkt moeilijk te veranderen. Een grootscheepse enquete bracht aanvankelijk hoopgevende resultaten voor de medewerking bij het opzetten van een carpooldienst, tot die echter konkreet werd. De bereidheid om mee te doen bleek opeens veel kleiner...

Aan kommunikatie en sensibilisering werd veel aandacht besteed via o.a. artikels in het personeelsblad, een tentoonstelling, de enquete, een brochure, een ideeënbu...

Het is tijdens het voorbije jaar telkens duidelijk gebleken dat milieuzorg geen kwestie is van een simpele handtekening of afspraak. Het is een lange termijnproces, waarbij heel wat stappen moeten gezet worden en mensen overtuigd. Dat laatste blijkt in vele gevallen trouwens doorslaggevend te zijn, eerder dan financiële of technische besommeringen. Ook het imago van de provincie blijkt als (tegen)argument soms ijzersterk op de proppen te komen, bijvoorbeeld wanneer het gaat over de kleur van het briefpapier of het extensiveren van het gazonbeheer. Hoopgevend is alvast dat binnen het provinciebestuur de vaste wil bestaat om de resultaten te bestendigen en om verder te werken rond dit thema.

Het evaluatierapport met milieubeleidsverklaring en aktieplan (oktober 1995, 43 blz) is verkrijgbaar bij BBL.

Inlichtingen: Bond Beter Leefmilieu, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel, Tel. 02/539.22.17., Fax. 02/539.09.21.

"Lege blikjes en brikjes belanden in onze school in de vuilnisemmer"

BBL lanceert:

DUURZAME DRANKVERPAKKINGEN OP SCHOOL

Hoe gaan scholen om met drankverpakkingen? In de doordeweekse school krijgen kinderen melk, chocolademelk of appelsap in een drankkarton. Op de speelplaats staat een automaat met blikjes frisdrank. De lege blikjes en brikjes belanden meestal gewoon in de vuilnisemmer. Via de campagne 'Duurzame drankverpakkingen op school' wil Bond Beter Leefmilieu (BBL) scholen ertoe aanzetten konkreet werk te maken van afvalpreventie. Dit kan onder meer door het invoeren van drankverpakkingen met statiegeld en dito drankautomaten, het bedelen van soep en melk zonder wegwerpbekers,...

Beeld je even een school met 500 leerlingen in. Die drinken elk tweemaal per dag een flesje, blikje of brikje melk, chocolademelk, fruitsap of frisdrank. Dat maakt 1000 drankverpakkingen per dag. Per week zijn dat er 4500 (woensdagnamiddag niet). Per maand 18.000. Per schooljaar 162.000 verpakkingen. Een reekensom die op duizenden andere

scholen in ons land van toepassing is.

Al bij al een heuse afvalberg en een verspilling van een heleboel grondstoffen, energie en water. In het beste geval worden de lege drankkartonnen platgedrukt en verzameld, zogenaamd om gerecycled te worden. In werkelijkheid gaat dat maar om een klein deel van de brik.

De rest wordt weggeworpen. Overigens vindt de poetsvrouw van de school overal achtergelaten lege verpakkingen.

FLINKE STAPEL

"Cijfers die je alvast niet moet onderschatten", zegt Ingrid Pauwels, die voor Bond Beter Leefmilieu en ander op een rijtje zette. "Drank-

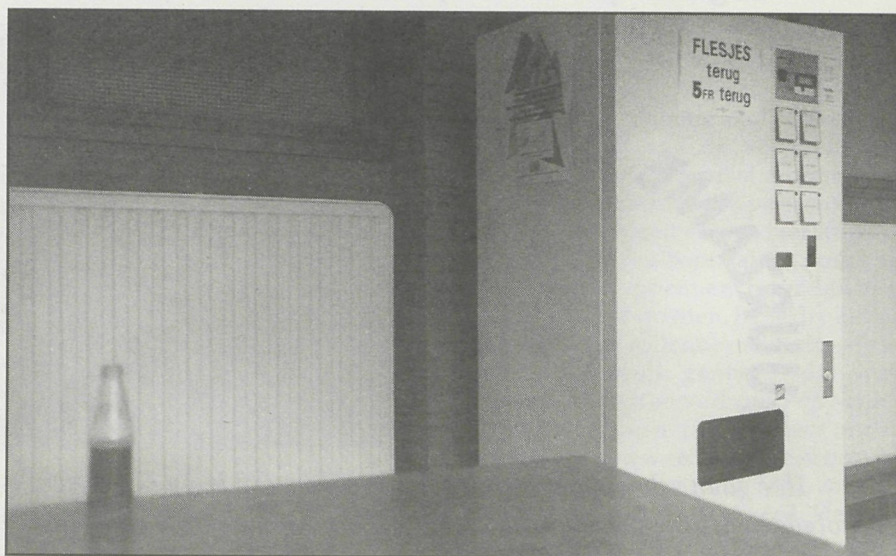

Mmmmm... Drankjes op school kunnen ook op een milieuvriendelijke én lekkere manier.... (foto Gert Jochems)

verpakkingsafval maakt ongeveer 33% uit van het gewicht van alle verpakkingsafval, dit volgens schattingen van Fost Plus in 1993. In Vlaanderen gaat dat om ongeveer 157.245 ton". Glas is goed voor 68% daarvan, papier en karton voor 6% (vooral melk en vruchtesappen), staal voor 8%, aluminium voor 1% en kunststof voor 16%. Het gaat hier om procenten van het gewicht. Als je de volumes gaat vergelijken, krijg je natuurlijk nog een heel ander plaatje. Alles bij elkaar een afvalberg om u tegen te zeggen. Dat is op zich al voldoende reden om er wat aan te doen.

WEGWERPVERPAKKINGEN WEG

Eenmalige verpakkingen werden zo populair omdat ze klein zijn, handig, licht en makkelijk stapelbaar. De impact ervan op het milieu is echter niet gering, wat de fabrikant ook moge beweren over de zogenaamde milieuvriendelijkheid van zijn verpakking. Ingrid Pauwels: "Bij het nagaan van de milieu-effecten van drankverpakkingen dient men immers rekening te houden met het aspect grondstoffen, het productieproces, het vullen, reinigen en verpakken en het transport, van grondstoffen naar verpakkingsbedrijven, vandaar naar de drankfabrikant, tussen fabrikant en winkel en eventueel van winkel naar konsument, en tenslotte de afvalverwijdering in containerpark, sorteerinstallatie, oven of stort".

In de Hogeschool Simon Stevin in Brugge lever je je lege flesje af in een automaat en krijg je meteen jouw 5 frank statiegeld terug. Leuk én milieuvriendelijk! (foto Gert Jochems)

REINIGEN EN SPOELN

Verscheidene onafhankelijke studies tonen echter aan dat de transportkost aan energieverbruik (brandstof) minder doorweegt dan doorgaans wordt gedacht. Bij elk van deze aspecten moet gelet worden op het waterverbruik (productie; reinigen en spoelen), het energieverbruik (grondstoffen, productie, reinigen, vullen, etiketteren, verpakken, transport), de emissies (productie, energie, transport) en het afval (konsumentenafval min recycleren). Drankverpakkingen dragen verder ook bij aan tal van andere milieuproblemen: o.a. uitputting van niet-hernieuwbare grondstoffen, aan de verzuring,

aan het broeikas effect en aan de lucht- en waterverontreiniging in het algemeen.

IS ONZE SCHOOL MILIEUVRIENDELIJK?

Milieubewustzijn is tijdens het voorbije decennium een belangrijk begrip geworden in de school. Er wordt niet alleen aandacht aan besteed in de lessen, maar bovendien willen directie, leerkrachten en leerlingen ook de daad bij het woord voegen. Ze willen ook op school milieubewuster leven. Een van de mogelijke stappen daarbij is kiezen voor een milieuvriendelijke drankverpakking. Het maakt inderdaad nogal wat

uit voor het milieu of men kiest voor drinkwater uit de kraan (geen verpakking!), eenmalige verpakkingen als blik of drankkarton, dan wel voor retoursystemen met hervulbare flesjes in glas, polyethyleen of polycarbonaat.

WELKE KEUZE IS DE JUISTE?

Toch is dat vaak makkelijker gezegd dan gedaan. Welke keuze is echt goed voor het milieu? Frank Van Campe ging na hoe scholen met drankverpakkingen omspringen. "Scholen worden overspoeld met informatie en zelfs kant-en-klare lespakketten

Kies voor een alternatief voor deze rommel...
(foto Gert Jochems)

over drankverpakkingen. De verpakkingindustrie zelf vertelt haar verhaal dat, begrijpelijk, vaak gekleurd is door commerciële overwegingen. Sommige scholen trekken daar hun konklusies uit". Dat de meeste kiezen voor de makkelijkste oplossing, met name brik of blik, valt dan ook niet te verbazen. "Men valt echter vooral voor ronkende reclame of schitterende voorwaarden die hen door de industrie wordt voorgeschoteld", stelde Van Campe vast.

POSITIEVE VOORBEELDEN

Het kan echter anders. Een aantal scholen in Vlaanderen levert reeds een positieve bijdrage aan een schoon milieu. In de fonkelnieuwe brochure 'Duurzame drankverpakkingen op school' geeft Bond Beter Leefmilieu een overzicht van tal van konkrete voorbeelden. Hoe maak ik in mijn school werk van het invoeren van drankverpakkingen met statiegeld? Hoe zit dat nu met drankautomaten? Chocolademelk en fruitsap in herbruikbare flesjes? Een drankfontein voor fris en helder water, kan dit? Het bedelen van soep en melk, kan dit ook zonder wegwerpbekers? Konkrete initiatieven van scholen uit Herent over Dendermonde tot Brugge bieden antwoord op deze en andere vragen (zie kader).

De brochure 'Duurzame drankverpakkingen op school' poogt ook antwoord te bieden op meer theoretische vragen. Hoe zit dat nu met de recycling van drankkartons? Welke verpakkingen zijn milieuvriendelijk? Welke niet? Ook op deze en andere vragen poogt de brochure een antwoord te bieden.

AFVAL?, MIJ NIET GEZIEN

Het project 'Duurzame drankverpakkingen' loopt in het kader van het Milieu-Ontmoetings-Programma (MOP) en het afvaltema 'Afval?, mij niet gezien' van Koning Boudewijnstichting. De brochure wordt gratis bezorgd aan alle Vlaamse gemeentescholen. Gemeentebesturen worden tevens uitdrukkelijk gevraagd om de mogelijke (her)invoering van duurzame verpakkingssystemen op school te onderzoeken.

Danny Jacobs

HOE DOEN SCHOLEN HET IN VLAANDEREN? VAN STATIEGELDFLESJES TOT HEUSE DRANKFONTEINEN.

In de gesubsidieerde vrije basisschool De Kraal te Herent werd de drank vroeger geleverd in briks en blikjes. Men vond er echter een leverancier die melk, chocolademelk en fruitsap weer in herbruikbare flesjes levert.

In het Sint-Lambertusinstituut in Ekeren kunnen de leerlingen kiezen tussen frisdrank, chocolademelk, soep en koffie. Brik of blik komt er niet meer aan te pas. De frisdrank en de melk worden heel vlot in retourflesjes geleverd door verschillende brouwers. Aan de soep en koffie komt uiteraard geen verpakking te pas. In de gemeentelijke basisschool in Eppegem wordt sinds enkele jaren alleen nog melk en fruitsap in glazen retourflessen aangeboden. Voor de kleuters wordt de melk in grote literflessen aangekocht en elke kleuter heeft zijn eigen beker. In de lagere school werkt men met individuele flesjes.

In de Hogeschool Simon Stevin in Brugge staan sinds korte tijd automaten. De leerlingen halen nu hun drankje uit de automaat, waarbij ze vijf frank extra betalen als statiegeld. Wanneer ze het lege flesje bij de andere automaat inleveren, krijgen ze hun vijf frank automatisch terug. Het apparaat neemt alle flessen aan van 0,2 tot 0,7 liter en sorteert die zelfs.

In gemeenteschool De Kriebel in Sint-Ulrikskapelle staan er drankfonteinnetjes die helder water verspreiden. De school kwam op het idee toen bleek dat vooral in warmere perioden nogal wat kinderen met plastic wegwerpflesjes bronwater naar school kwamen.

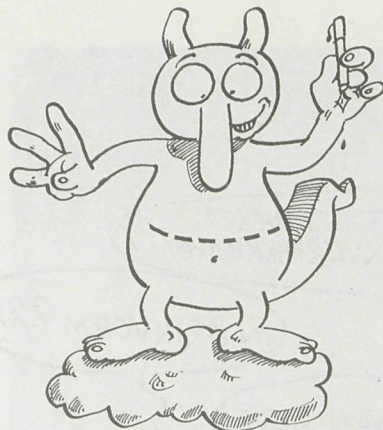
In de Vrije basisschool Sint-Jozef te Emblem vraagt men aan de leerlingen met aandrang brikverpakkingen te vermijden. Een drinkbusje wordt aangeraden. De motivatie staat duidelijk in de schoolbrochure: 'als school moeten we de kinderen leren minder afval voort te brengen. Dat gaat makkelijker dan je denkt', gaat de brochure verder. 'Gebruik eerst en vooral alleen wat je nodig hebt en koop dan met milieuverstand'.

Andere scholen maken hun schoolreis blik- en brikvrij door het aanschaffen van retour-PET-flessen uit de supermarkt die worden meegenomen in frigoboxen.

BROCHURE
'Duurzame drankverpakkingen op school. Milieutips voor het lager onderwijs'.
BBL, Brussel, oktober 36 blz.
ISBN 95-72437-15-2, 100 fr. plus verzending.
Te bestellen bij Bond Beter Leefmilieu (BBL),
Overwinningstraat 26, 1060 Brussel.
Tel. 02/539.22.17 en Fax. 02/539.09.21

Frontlijn

EERSTE VLAAMSE ZOMERSMOGVOORSTELLEN AFSPIEGELING VAN BBL-EISEN.

Half september formuleerde Vlaams minister van gezondheidsbeleid Wivina Demeester de eerste voorstellen voor de integrale aanpak van een ozonbeleid. Autokonstruktoren, stookolieleveranciers en schilders reageerden verbolgen. De milieubeweging was eerder positief gestemd. Maar wordt de soep ook zo heet gegeten als ze wordt opgediend?

Wat voorafging. Afgelopen zomer gaf de federale regering aan minister van Volksgezondheid Colla de opdracht het probleem van de ozonvorming tijdens de zomermaanden voor te leggen op Europees vlak. De regering vraagt immers een Europees plan ter bestrijding van zomersmog, die mede door de grensoverschrijdende luchtvervuiling wordt veroorzaakt. Colla krijgt tevens de opdracht een interministeriële conferentie (12 betrokken ministers!) samen te roepen, waarop de federale samen met de gewestelijke overheden een nationaal plan tegen de zomersmog zal opstellen.

PELTONRIDDER

"Een dergelijk actieplan voor de aanpak van de ozonproblematiek kan niet langer uitblijven", stelt BBL-beleidsmedewerker Bart Martens. "Geregelde overschrijding van de drempelwaarden, de in 1994 geconstateerde oversterfte en de vastgestelde effecten op landbouwgewassen nopen hiertoe. Ook de geldende internationale afspraken worden door België niet gehaald". Zo blijft ons land, in vergelijking met andere landen, sterk achter met het verminderen van de uitstoot van stikstofoxide (NOx). Deze moesten volgens het Sofia-protocol, ondertekend in 1988, tegen 1994 gestabiliseerd zijn op het niveau van 1987.

Ook het wegverkeer is in niet geringe mate verantwoordelijk voor de hoge ozonconcentraties tijdens de zomermaanden. (foto Frans Geys)

SPITS AFBIJTEN

Ter voorbereiding van de Belgische conferentie lanceerde Vlaams minister van gezondheidsbeleid Wivina Demeester in september de eerste voorstellen om de zomersmog terug te dringen. Het plan integreert een hele mix aan korte-, middenkorte- en lange-termijn-doelstellingen. De maatregelen op middenkorte termijn richten zich zowel op het verkeer, huishoudens en industrie. In de periode 1 mei tot 31 augustus wil Demeester een snelheidsbeperking voor auto's tot 90 km per uur instellen. Het gebruik van de wagen voor korte afstanden wordt afgeraden, het openbaar vervoer moet aantrekkelijker worden gemaakt. Raffinaderijen en de industrie moeten hun onderhouds- en kuisactiviteiten uitstellen tot na de zomerperiode. Huishoudens worden onder meer gemotiveerd in de zomerperiode geen schilderwerken meer uit te voeren met solventhoudende verven.

OOR TE LUISTEREN GELEGD

"Mooi zo", zo luidde alvast de eerste reactie in BBL-middens op de door Min. Demeester voorgestelde maatregelen. Bart Martens: "Reeds in de zomer wezen we de regering op een

hele mix aan maatregelen die onderdeel kunnen uitmaken van een integraal ozonplan". Hieronder een oproep tot vrijwillige snelheidsbeperking, aanmoedigen van openbaar vervoer en carpooling, verplichte overschakeling van bepaalde sectoren op NOx- en VOS-arme processen en installaties in het kader van het milieuvergunningenbeleid, voorlichting over het huishoudelijk en industrieel gebruik van solventen en hun alternatieven, rationeel energiegebruik. "Wij zijn uiteraard tevreden dat een belang-

rijk deel van onze voorstellen terug te vinden in de huidige ontwerptekst van Demeester".

ENIGE VRAAGTEKENS

De voorgestelde acties op lange termijn verenigen wel duidelijke en specifieke doelstellingen gekoppeld aan een vooropgestelde termijn. Ook wordt er nog te veel op de vrijwillige medewerking van de burger gerekend. Dit terwijl produkten waarvoor milieuvriendelijke alternatieven bestaan, perfect via een gericht produktbeleid (o.a. ekotaks) kunnen worden bevoordeeld. Het inperken van de uitstoot bij de industrie kan verder actief worden gestimuleerd via een vergunningenbeleid, aangepaste technieken en het stimuleren van REG-programma's met een terugverdieneffect. "De milieubeweging heeft wel twijfels bij de effectiviteit van het overleg tussen de 12 betrokken beleidsverantwoordelijken. Dit mag geen belemmering vormen voor een eigen Vlaams actieprogramma voor de bestrijding van de zomersmog", besluit Bart Martens.

Danny Jacobs

Frontlijn

Milieubeweging eist bijsturing Mestactieplan.

LAATSTE OPROEP AAN VLAAMSE OVERHEID

Op 13 september keurde de Vlaamse regering het ontwerp Mestactieplan goed. Volgens minister Kelchtermans na diskreet overleg met 'alle' betrokkenen, wat in de praktijk betekende 'in exclusieve samenspraak met de grootste boerenorganisatie van het land'. Niets is minder waar. Bond Beter Leefmilieu weigerde niet alleen principieel betrokken te worden bij het interkabinettenoverleg, de milieubeweging heeft inhoudelijk ook nog heel wat kanttekeningen bij dit ontwerp.

Van een maatschappelijke consensus is, in tegenstelling tot wat minister Kelchtermans liet uitschijnen, absoluut geen sprake. Bewijs hiervan zijn de verdeelde adviezen van de verschillende adviesorganen (Minaraad, stuurgroep mest) en vooral de opvallende onenigheid binnen de socio-ekonomische partners die in de SERV zelfs niet tot een advies kwamen. "Opmerkelijk is de hoge mate van consensus tussen de milieubeweging en de socio-ekonomische partners, uitgezonderd de Boerenbond. Allen zijn het er over eens dat het

ontwerp-MAP op tal van punten niet strookt met de belangrijkste milieubeleidsprincipes", zegt BBL-beleidsmedewerker Rik De Baere. De enige consensus over het MAP blijkt dus een consensus binnen het kabinet van minister Kelchtermans en tussen de koalitiepartners CVP-SP.

STRONT AAN DE KNIKKER

De milieubeweging blijft alvast zijn geaktualiseerde standpunten herhalen. Na de eerste snelle reactie, is een uitgebreide analyse gemaakt van de nieuwe MAP-versie. Dit resulteerde in een uitgebreide lijst met zeer degelijk geargumenteerde opmerkingen en suggesties. Dit standpunt werd ingebracht tijdens de besprekingen in de verschillende adviesorganen. In ieder geval duiken er in het plan nog tal van ontoelaatbare knelpunten op. Bart Martens, die voor BBL het dossier opvolgde, somt ze op. "Door het afstappen van de stand-still regeling in dieren-aantallen wordt een brongerichte aanpak van de mestproblematiek onmogelijk: voedertechnische

maatregelen (o.a. fosfaatarme voeders) die men anders zou kunnen aanwenden voor een afbouw van de mestoverschotten, zetten nu de deur open voor een verdere aangroei van de veestapel en aanverwante milieu-problemen". De voorliggende bemestingsnormen voldoen volgens de Bond niet aan de Europese verplichtingen (o.a. Nitratenrichtlijn). Door het weglaten van normen voor stikstof uit dierlijk mest kan men het halen van de de drinkwaternormen niet garanderen. Tevens worden mestdumppraktijken gewettigd. Volgens het ontwerp-MAP kunnen gezinsveeteelt-bedrijven soepeler omspringen met de milieunormen: een positieve diskriminatie die zal leiden tot een milieubeleid met verschillende snelheden.

VAN MINARAAD TOT VLAAMS PARLEMENT

BBL bracht hierover reeds omstandig advies uit in de

Stuurgroep Vlaamse mestproblematiek en de Minaraad. Beide organen beïndigden onlangs hun werkzaamheden, waardoor de bal opnieuw in het kamp van de Vlaamse overheid ligt.

De milieubeweging hoopt dat de Vlaamse regering na het bizarre "informele" voorbereidende interkabinetten-overleg, het pas afgeronde maatschappelijk overleg eer zal aandoen en zeker bij de uitwerking van de uitvoeringsbesluiten terdege zal rekening gehouden met ons dossier en met de werkstukken van de adviesorganen. We zijn ervan overtuigd dat de overheid redelijke en wetenschappelijk onderbouwde argumenten vanwege de milieubeweging niet zomaar opzij kan schuiven. Des te meer omdat de meeste van onze opmerkingen ook worden onderschreven door de betrokken wetenschappers en alle socio-ekonomische partners, uitgezonderd de Boerenbond. De Bond hoopt dat zijn verzuchtingen worden opgenomen in het ontwerpdekreet en de uitvoeringsbesluiten.

Danny Jacobs

OOK MINA-RAAD KRITISCH OVER ONTWERP-MAP

Ook de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen (MiNa-Raad) gaf een advies over het ontwerp-MAP. Volgens de MiNa-Raad laat het MAP ruimte voor onomkeerbare schade door fosfaatdoorslag en door verzuring omwille van ammoniak. Volgens de MiNa-Raad verbindt het MAP het stand-still-beginsel aan de nutriënten-uitstoot en niet aan de hoeveelheid dieren wat een verdere vermessing en verzuring betekent.

Nog volgens de MiNa-Raad neemt het MAP ook het brongericht beleid niet ernstig vermits de mogelijkheid van brongerichte maatregelen via veevoeding aangegrepen worden om de veestapel te laten groeien.

Tenslotte wijst de MiNa-Raad er ook nog op dat de algemene doelstellingen van het MAP onduidelijk zijn, dat het niet zeker is of er effect zal geskoord worden op het terrein en dat het onklaar is hoe dit MAP gefinancierd zal worden.

Door het afstappen van de stand-still-regeling in dieren-aantallen wordt een brongerichte aanpak van de mestproblematiek onmogelijk. (foto Frans Geys)

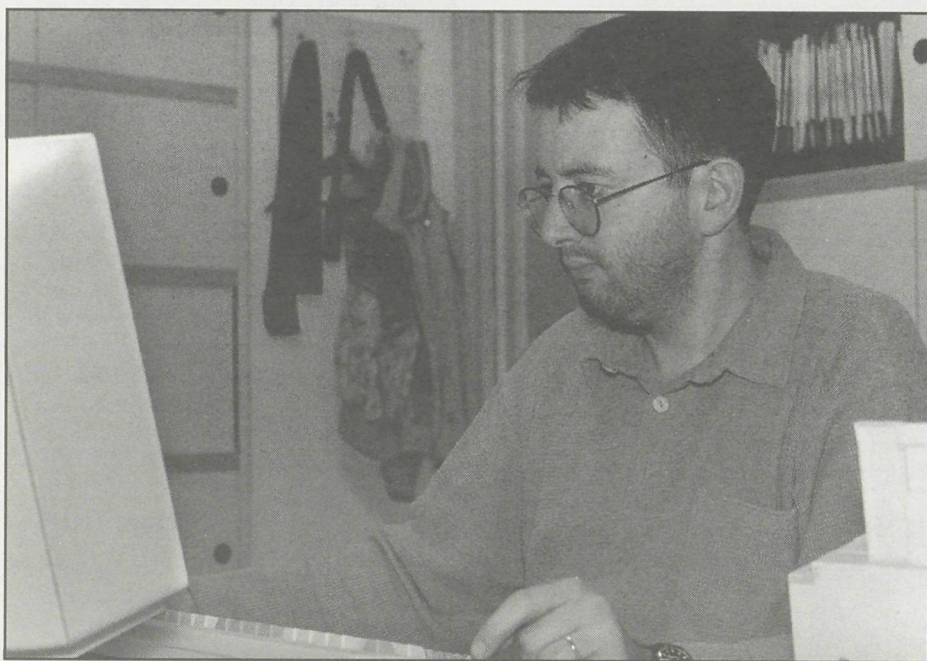
Vereniging in de kijker.

WERKGROEP TECHNOLOGIE

vat de koe bij de horens

ons streefdoel?

1 OP 10 VLAMINGEN AKTIEF IN EEN ECOTEAM

Ivo Aerts van Dialoog-Werkgroep Technologie: "EcoTeams zijn een positieve zaak voor de milieubeweging. Op die manier wordt een breder draagvlak gecreëerd". (foto Frans Geys)

Ben je geïnteresseerd in kleinschalige waterzuivering? Of voel je er wel iets voor om in het leven van alle dag inspanningen te doen om wat meer milieuvriendelijk te leven? Of heb je het meer begrepen op een ekologischer manier van bouwen of verbouwen? Dan moet de werking van de Werkgroep Technologie, een onderdeel van het vormingsinstituut Dialoog, je wel wat zeggen. Milieurama ging op de babbel met Jo Neyens, Ivo Aerts en Ingrid Pauwels...

Waar moeten we het ontstaan van de Werkgroep Technologie situeren?

Werkgroep Technologie is eigenlijk een onderdeel van Dialoog, een politiek- en zuilongebonden vormingsinstelling die werd opgericht eind jaren '60. Bij Dialoog kan je terecht voor een hele waaier aan kursustema's die gaan over de meest uiteenlopende onderwerpen. Begin

jaren '70 werd binnen Dialoog door een aantal kritisch geïnspireerde ingenieursstudenten de Werkgroep Technologie opgezet die zich ging inlaten met thema's als 'zachte' technologie en alternatieve energie. Het was de tijd van de energiekrisis en de rapporten van de Klub van Rome. Ondertussen heeft het werkgebied van de Werkgroep Technologie zich verruimd tot een breed spectrum,

gaande van milieuvriendelijke technologie, EcoTeams en autotechniek tot kleinschalige waterzuivering, ekologisch bouwen en wonen tot alles wat te maken heeft met alternatieve en milieuvriendelijke energie.

De Werkgroep Technologie profileert zich uitdrukkelijk als vormingsinstelling, niet als adviesburo of actiegroep. Hoe proberen jullie het publiek voor jullie thema's warm te maken?

In eerste instantie door onze kursussen die we opzetten in ons vormingscentrum in Leuven of ons verblijfscentrum 't Kasteeltje in Wijgmaal. Maar we gaan evengoed de baan op tot voorbij Brugge of Maasmechelen. Tijdens onze kursussen proberen we de deelnemers te overtuigen van de noodzaak van een technologische vooruitgang die rekening houdt met de ekologischer grenzen van deze aarde. Daarnaast is er ook nog ons tijdschrift 'De Koevoet' waarin we een overzicht brengen van wat leeft op vlak van alternatieve en ekologischer verantwoorde technologie. De Koevoet is bovendien een platform-tijdschrift van nog drie andere organisaties. Het gaat om de Zonne-Arc, het Genootschap Gezond Bouwen en Wonen en ook nog de Studievereniging voor Alternatieve Energieomzetting. Tenslotte is het in dat verband ook interessant om te vermelden dat de Werkgroep Technologie vertegenwoordigd is in de vzw Mens- en Milieuvriendelijk Ondernemen (MeMo). Op die manier hebben we ook meegeholpen aan de eerste twee edities van de Groene Gids voor Vlaanderen, een handige 'koopgids' waarin de konsument een overzicht vindt van de mens- en milieuvriendelijke bedrijven in Vlaanderen.

EEN GEZELLIGE BABEL...

De voorbije maanden was nogal wat te doen rond het 'EcoTeam-programma' dat de Werkgroep Technologie opstartte. Waar gaat het eigenlijk over?

Het 'EcoTeam-programma' is ontstaan op initiatief van een aantal internationale gedragswetenschappers en milieudeskundigen die zich 4 jaar terug verenigden in het Global Action Plan for the Earth (GAP). Sinds '94 introduceert Werkgroep Technologie het programma in Vlaanderen. Konkreet komt het erop neer dat een tiental huishoudens elke maand bij elkaar gaan zitten en op een informele manier van gedachten gaan wisselen hoe ze milieuvriendelijker kunnen gaan leven. Dat gebeurt aan de hand van een werkboek en onder begeleiding van een EcoTeam-gids.

Hoe moeten we ons zo'n bijeenkomst konkreet voorstellen? Een gezellig onderonsje of een monoloog van de EcoTeam-gids?

Er wordt gewerkt rond 6 tema's: huishoudelijk afval, water, elektriciteit, verwarming, vervoer en koopgedrag. Het is in geen geval de bedoeling van de EcoTeam-gids om moraliserend te zijn. Integendeel, iedereen kijkt welke tips binnen zijn huishouden tot de mogelijkheden behoren. De taak van de EcoTeam-gids bestaat erin om de tips uit het werkboek toe te lichten en te verduidelijken. Ieder lid van het EcoTeam verzamelt in zijn eigen huishouden de meetgegevens van water-, elektriciteits- en gasmeterstanden. Hij houdt ook bij hoeveel kilo's afval er worden buitengezet en hoeveel kilometer de gezinswagen bolde. Achteraan het werkboek zitten standenkaarten waarop de gegevens ingevuld kunnen worden. Tijdens de bijeenkomst worden de resultaten besproken en worden de tips om milieuvriendelijker te gaan leven, toegelicht. De meeste EcoTeam-verga-

deringen gaan door bij mensen thuis. Dat maakt het meteen al heel wat gezelliger en persoonlijker.

... HELPT HET MILIEU EEN FLINKE STAP VOORUIT.

Wat zijn de doelstellingen van het EcoTeam-project in Vlaanderen?

We mikken op ongeveer 10% van de bevolking dat participeert aan zo'n EcoTeam. Op dit moment zijn er reeds een 30-tal EcoTeams opgestart, maar het ziet er naar uit dat dit aantal de komende maanden flink zal toenemen. Op dit ogenblik is alles nog losjes gestructureerd, wie geïnteresseerd is in zo'n EcoTeam moet echt zelf de stap zetten en contact met ons opnemen. Maar het is de bedoeling dat we in de toekomst ook gaan werken via bestaande organisaties en netwerken. Er is in dat kader heel wat interesse vanuit de Bond van Grote en Jonge Gezinnen, KWB, KAV of de socialistische vrouwenbeweging. Een ander prima kanaal om de EcoTeams te promoten zijn de gemeenten. Gemeentelijke milieudiensten en lokale milieuraden kunnen de idee achter EcoTeams promoten en zelf verder plaatselijk organiseren. Bovendien stellen we ook vast dat zelfs sommige bedrijven gewonnen zijn voor de idee van de EcoTeams en werknemers stimuleren om zo'n EcoTeam te volgen.

Vind je zo'n EcoTeam toch niet wat 'belerend' en is de impact ervan wel groot genoeg om een essentiële bijdrage

te leveren voor een beter leefmilieu?

Om te beginnen is zo'n EcoTeam in geen geval een 'belerende' aangelegenheid. Het is veeleer een kwestie om samen creatief bezig te zijn in een positieve en gezellige sfeer. We werken vanuit 'mogen' en 'kunnen'. Niet vanuit 'moeten'. Iedereen bereikt maar welke maatregelen binnen zijn bereik ligt. Wat betreft de resultaten van het EcoTeam-project, blijkt uit buitenlandse voorbeelden toch wel dat je een aanzienlijke reductie van afval of het water- en elektriciteitsrekening kan realiseren. Het is nogal evident dat EcoTeams op zich de wereld niet gaan veranderen maar je kan er toch ook niet omheen dat het aandeel van huishoudens in de milieuverontreiniging niet gering is. Bovendien betekenen EcoTeams ook een positieve zaak voor de milieubeweging, gewoon omdat je op die manier een breder draagvlak gaat creëren. Je bereikt mensen die je anders niet bereikt. Wanneer een dergelijke aanpak gekombineerd wordt met een structurele aanpak van drukkingsgroepen als BBL die beleidsmatig werken, dan denk ik dat de kwaliteit van het leefmilieu er alleen maar beter kan van worden.

Inlichtingen: Dialoog vzw, Werkgroep Technologie, Blijde Inkomststraat 109, 3000 Leuven, Tel. 016/23.26.49., Fax. 016/22.87.94.

Participeren aan een EcoTeam betekent dat je in het eigen huishouden de meetgegevens van water-, elektriciteits- en gasmeterstanden bijhoudt en toetst aan de vooropgestelde doelstellingen van het EcoTeam. (foto Frans Geys)

RUIMTELIJKE WANORDE IN BELGIE: een hypotheek op onze toekomst

Knack-redakteur Peter Renard volgt al ongeveer 20 jaar de ruimtelijke ordening in Vlaanderen. Hij schreef daarover een weinig opbeurend boek waarin de verloedering van de Vlaamse ruimte sinds de jaren '50 geschetst wordt. "Wat kan ik voor u doen?" verwijst naar het politiek dienstbetoon dat de afgelopen decennia welig tierde...

Met actieve steun van de topambtenaar van Stedebouw en de minister voor ruimtelijke ordening mag textielgigant Euranex alsnog uitbreiden in Oudenaarde. (foto Frans Geys)

Dat klijntelisme zorgde samen met het totaal afwezig zijn van enige ruimtelijke planning voor ons Vlaamse landschap: leeglopende en verkommerde stadswijken, een Atlantic Wall van Knokke tot De Panne, onherkenbare landelijke gemeenten, kilometerslange lintbebouwing, ontelbare verkavelingen op "den buiten".

"Wat kan ik voor u doen?" toont aan dat er inzake ruimtelijke ordening gerust mag gesproken worden van politieke schizofrenie. Er bestaat een hemelsbreed verschil tussen wat politici zeggen en wat ze doen. Vanaf de regionalisering van de bevoegdheid ruimtelijke ordening kondigt elke Vlaamse regering aan dat de open ruimte beschermd moet worden en de uitbreiding van stad en dorp gestopt moet worden. Het tegenovergestelde gebeurt.

KWISTIG MET AFWIJINGEN
De uitzondering is de regel voor de uithollende macht. Afwijkingen van de gewestplannen worden kwistig rondgestrooid. Landelijk woongebied, landbouwgebied, natuurgebied en bosgebied worden gestaag verder aangetast. De schoorvoetende afschaffing van uitzonderingsregels zoals de opvulregel of het mini-dekreet stootte op heel wat weerstand

in de Vlaamse Raad. Niet verwonderlijk eigenlijk, als je bedenkt dat twee derde van de parlementsleden eveneens een lokaal mandaat uitoefenen.

120.000 VOETBALVELDEN...
Het Struktuurplan Vlaanderen wordt ondertussen al bijna twintig jaar aangekondigd. Om aan te tonen dat het roer dringend moet omgegooid worden, haalt Renard heel wat cijfermateriaal aan: tussen 1980 en 1992 breidt de totale bebouwde oppervlakte met meer dan zestigduizend hektare uit. Goed voor 120.000 voetbalvelden. Ongeveer 9% van de Vlaamse oppervlakte is bebost, alleen Ierland doet het slechter in Europa. Amper 0,4% van onze bodem heeft het statuut van beschermd natuurreservaat. De doelstellingen van het Struktuurplan zijn ondertussen bekend: bescherming en uitbreiding van open ruimte en natuur, inbreiding om de stadskernen te versterken, herwaardering van de bestaande infrastructuur, bundelen van economische activiteiten.

OVERTREDEN WORDT BELOOND

In de praktijk gaat de Vlaamse regering echter door. Bijvoorbeeld met een projekt als Fenix dat regelrecht

ingaat tegen de al twintig jaar aangekondigde principes: het tast de open ruimte aan, het betekent een aanslag op de kernen van Hasselt en Genk en het dreigt een onmogelijke verkeerschaos te veroorzaken.

In het laatste hoofdstuk komt het gevoel in de ruimtelijke ordening aan bod. Keuze te over: illegale golf-terreinen waarbij de gemachtigde ambtenaar actief mee in de fout gaat, het gedogen van een bouw misdrijf in Peer, de thuisbasis van minister Kelchtermans, of een hinderlijk textielbedrijf in Ronse waar ook de rechter er een potje van maakt. Overtreders die de juiste weg kennen worden stevast beloond.

"Wat kan ik voor u doen?" is verplichte lektuur voor iedereen die begaan is met een goede ruimtelijke ordening, maar vooral voor alle Vlaamse politici van hoog tot laag!

Erik Grietens

"Wat kan ik voor u doen? Ruimtelijke wanorde in België: een hypotheek op onze toekomst." Peter Renard, Icarus (Standaard Uitgeverij), 200 blz., 495 fr.

ADVIES OVER EEN GEÏNTEGREERD BELEID INZAKE BESTRIJDINGS-MIDDELEN.

De MiNa-raad bracht recent een standpunt uit over de problematiek van de bestrijdingsmiddelen. Naar aanleiding van de verwachte advisering over het luik pesticiden uit de ekotaks, werkte de Raad op eigen initiatief een advies uit over een geïntegreerd beleid inzake bestrijdingsmiddelen. Opmerkelijk is dat de milieubeweging unaniemiteit bereikte met VEV en Boerenbond over de krachtlijnen van een vernieuwd beleid terzake.

De bestrijdingsmiddelen-industrie, die vooral na WOII op gang is gekomen, is voor 94% in handen van 20 multinationals, waarvan de helft in Europa. Zo bedroeg de globale bestrijdingsmiddelen-wereldmarkt in 1994 ongeveer 28 miljard dollar, een stijging van 10,1% t.o.v. het voorgaande jaar. Geschat wordt dat jaarlijks een miljoen ton actieve stof wordt gebruikt. In België situeert het verbruik van bestrijdingsmiddelen zich voor landbouwkundig gebruik in de grootte-orde van 10 miljoen kg. actieve stof, omgerekend naar verbruik per ha is dat een van de hoogste cijfers van Europa.

NOOD AAN REDUKTIE

Al die bestrijdingsmiddelen hebben een toxisch effect op hun doelorganismen, maar spijtig genoeg ook directe en indirecte effecten op andere organismen zoals de fauna en flora en de mens. Een ekologische afwe-

ging van bestrijdingsmiddelen wordt vaak uit het oog verloren. Voor- en nadelen van bestrijdingsmiddelen worden traditioneel bekeken vanuit economische hoek in het licht van hun effectiviteit bij de bestrijding. Deze effectiviteit leidt tot een verhoogde opbrengst, minder arbeidsintensiteit, betere bewaring en hygiëne. De negatieve effecten, die vaak niet in rekening zijn gebracht, worden dan op de maatschappij afgewenteld. Te denken valt daarbij aan de kosten van intoxicatie van individuele personen, reductie van vis- en wildbestand, verliezen in de veestapel, in gevoelige teelten en natuurlijke vegetatie, sterfte van insecten en natuurlijke predatoren, ontwikkeling van resistentie bij betrokken doelorganismen en ontwikkeling van sekundaire plagen. Zo worden in de Verenigde Staten de sociale kosten van het gebruik van bestrijdingsmiddelen jaarlijks op 2,2 tot 4 miljard dollar geschat.

KWALITATIEF EN KWANTITATIEF BELEID

Een beleid rond bestrijdingsmiddelen moet zowel kwalitatief en kwantitatief gevoerd worden. Enerzijds dienen de meest gevaarlijke stoffen gelimineerd te worden, anderzijds moet er gestreefd worden naar een minimaal gebruik en minimale emissie naar de omgeving toe. Gepaste informatie over de juiste dosis, timing, plaats en toepassingstechniek zijn hiervoor primordiaal. Ook een algemene vermindering van de afhankelijkheid van chemische bestrijdingsmiddelen moet worden nagestreefd om een verschuivings-effect tussen chemisch-niet- betere produkten te

WET & MINA

voorkomen. Een fundamentele verschuiving van chemische naar niet-chemische methoden zal hiervoor vereist zijn.

DUIDELIJKE DOELSTELLINGEN ESSENTIEEL

De MiNa-Raad kon zich unaniem akkoord verklaren met de noodzaak van een algemeen bestrijdingsmiddelen-redukatieprogramma. Doel van het reduktieprogramma

is een significante reductie te bereiken van enerzijds de afhankelijkheid van bestrijdingsmiddelen, van het gebruik van de bestrijdingsmiddelen en van de emissies naar het milieu en anderzijds van de risico's voor volksgezondheid en milieu. Daarbij is het noodzakelijk alle gebruikersgroepen te betrekken. Dit zijn zowel de industriële, agrarische, huishoudelijke als openbare sector. De Raad dringt er dan ook op aan dat de overheid op korte termijn een duidelijk gekwalificeerd plan zou voorleggen, eventueel geïnspireerd op reeds gerealiseerde reduktieprogramma's in het buitenland. Om te komen tot zulk een programma zijn duidelijke doelstellingen nodig en een gepaste instrumentmix waarbij zowel directe regulering, financiële regulering als informatie en sensibilisatie aan bod moeten komen.

POSITIEVE LIJST ALLEEN ALS OVERGANGS-MAATREGEL

Op vraag van de Opvolgingskommissie Ekotaksen heeft de MiNa-raad zich terug gebogen over de lijst met stoffen die op de eerste positieve lijst van te takseren produkten zouden voorkomen. Hierover is echter geen consensus bereikt. De MiNa-Raad bevestigde evenwel dat zij het concept van een positieve lijst alleen aanvaardt als een overgangsmaatregel, omdat bij gebrek aan middelen een billijke uitspraak over alle te viseren actieve stoffen binnen de voorziene termijn niet mogelijk was. Toch merkt de MiNa-Raad op dat tegen alle verwachtingen in een degelijke aanzet tot zulk een positieve lijst op zich laat wachten. De Raad is

bovendien van oordeel dat het voorgelegde dossier met een voorlopige lijst, een onvoldoende basis vormt om een ekotaksregeling uit te bouwen. Zij verwijst daarbij naar wetenschappelijk onderzoek in binnen- en buitenland als inspiratie voor verder uitwerking van de lijst. Voorts is de structuur van het document onoverzichtelijk en ontoegankelijk. Wat betreft de houtbeschermingsprodukten meent de Opvolgingskommissie geen ekotaks te kunnen opleggen bij gebrek aan alternatieven. Dit besluit is volgens de MiNa-Raad onterecht. Een studie van de Gentse Universiteit wijst wel op het bestaan van degelijke alternatieve produkten, weliswaar tegen een hogere kostprijs. Het VEV daarentegen ging op dit punt wel akkoord met de Opvolgingskommissie. De Raad vond voorts een bijkomend jaar uitstel voor de industrie onaanvaardbaar gezien het vele tijdverlies. Het VEV daarentegen vindt een overgangperiode noodzakelijk om producenten toe te laten hun produktenassortiment te heroriënteren.

VOORSTEL NIET BIJGESTUURD

Ondanks de scherpe en vaak unanieme opmerkingen en konstruktieve suggesties van de MiNa-Raad, heeft de opvolgingskommissie haar voorstel niet bijgestuurd. De kommissie heeft slechts twee pesticiden (diuron en simazine) uit de 461, geselecteerd voor toepassing van de ekotaks. De MiNa-Raad heeft hierop terecht zeer ontgoocheld gereageerd in de pers.

Marion Giron

PROCTER & GAMBLE :
KWALITEITSPRODUKTEN
GEMAAKT MET ZORG VOOR HET MILIEU

Dash dreft *ARIEL*
***VIZIR* Lenor**

**Mr.
Proper**

VIAKAL®

Pampers

always

CAMAY

OIL *of* OLAZ

**Pétrole
hahn**

PANTÈNE

VICKS

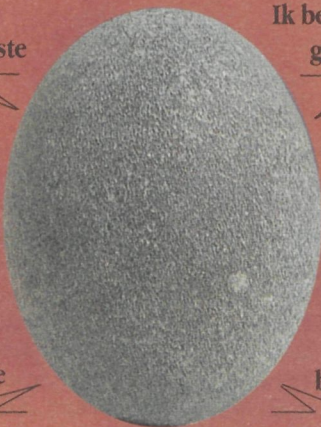
MOEDER AARDE MELDT DE GEBORTE VAN HAAR WONDERKIND

(2 miljard jaar geleden)

Ik ben de sterkste

Ik ben de
heetste

Ik ben de
zuinigste

Ik ben de
gezelligste

Ik ben de
gezondste

Ik ben tegen
de zure regen
en het
broeikasfeffect

Ik ben

TULIKIVI

(de finse vuursteen)

De TULIKIVI houtkachel uit massieve,
natuurlijke speksteen : 1 tot 3 uur branden voor 12 tot 24 uur warmte

- tot 60 % besparing op het houtverbruik
- weinig vervuilende gassen en geen bijdrage tot het broeikasfeffect
- gezonde stralingswarmte
- bijzonder geschikt voor astmapatiënten
- zonder gevaar voor schoorsteenbrand
- kindvriendelijk
- onverslijtbaar
- zo gezellig als een open haard.

TULIKIVI, meer dan 40 modellen, aanpasbaar aan ruimte en smaak.

DUTRY & Co

TULIKIVI BELGIUM, Dutry & Co n.v.
Vichestraat 147, B - 8540 Deerlijk,
Tel. 056 - 77 60 90, Fax 056 - 77 42 94

Ja ik wens vrijblijvend meer informatie over TULIKIVI, alsook het adres van de verdeler uit mijn streek te ontvangen.

MPR 95

Naam :

Straat, nr :

Gemeente en postcode :

Tel nr :

WONEN MET DE NATUUR

TENTOONSTELLING

OVER ECOLOGISCH BOUWEN EN GEZOND WONEN

BOUWSHOP

Vlasgaardstraat 30, 8870 Izegem, Tel. (051) 30 89 29

van zaterdag 18 t.e.m.
dinsdag 28 november '95

EKO-TIPS

SPEK AAN UW STEEN? EEN SPEKSTEENKACHEL

Met wat zin voor gezond cynisme, zou je kunnen stellen dat dankzij die warme winters de kosten voor een degelijke verwarming flink de kop worden ingedrukt. Op die manier zorgt het broeikasfeet toch voor n positief gevolg... Ernstig nu. Een efficiënte verwarmingsbron blijft interessant, want hoedanook, verwarming blijft de zwaarste hap uit uw energiebudget. Energieverbruik hou je dan ook best in de hand. Milieurama geeft je een aantal tips om een winter lang milieuvriendelijk te verwarmen.

Wil je efficiënt verwarmen, dan is het van het aller-grootste belang om warmte-verliezen tegen te gaan. Isoleren dus. Bouwers en ver-bouwers kunnen hun energierekening drastisch naar omlaag halen door hun huis op zo'n manier te bou-wen of verbouwen dat er ze-ker zo weinig mogelijk ener-gie verloren gaat. Isoleren van je huis is dus een be-langrijke maatregel. Bouw je een nieuw huis, zorg er dan voor dat de isolatie volledig is en er geen gaten meer te vinden zijn. Om een zo opti-maal mogelijk resultaat te krijgen, doe je er goed aan om naast het dak ook de mu-ren en de vloeren te isoleren. Voorzie ook mechanische ventilatie. Dat kieren en ga-ten goed zijn voor de ver-luchting, is een fabeltje. Maar je kan ook gebruik ma-ken van de gratis warmte en

het gratis licht van de zon: 'passieve zonne-energie'. Dankbaar gebruik maken van de winterzon, je ruimtes zo inrichten dat ze mak-simaal kunnen genieten van de opwarming van de zon is de boodschap. Aktieve zonne-energie, zonneboilers bij-voorbeeld, zijn dan weer in-teressant voor de warm-wateropwekking.

KIES VOOR EFFICIËNTIE

Voor een duurzaam en be-haaglijk energiehuishouden heb je echter meer nodig dan een goede wooninrichting en isolatie-technieken. Eens dit in orde is, moet je hoedan-ook nog een goede keuze maken tussen verschillende verwarmingstoestellen. Van-daag de dag blijft centrale verwarming de koploper in de verwarmingssystemen. Het geheel is met de centrale

thermostaat makkelijk te be-dienen en verspreidt de warmte bovendien heel ge-lijkmatig. Hoogrendements-ketels, thermostaatkranen en buitentemperatuurvoelers zijn technische hulpmidde-len die je helpen om ratio-neel om te springen met ener-gie. Maar, je blijft gas of olie verbranden en broeikas-gassen uitstoten.

ALLESBRANDER NAAR AF

Je kan ook 'decentraal' ver-warmen. Dat kan energie be-sparen. Je zet de konvektor aan wanneer nodig en de ka-mer wordt snel opgewarmd. Zo verspil je heel wat min-der energie. Verwarmen met een kachel is dus zeker en vast niet voorbijgestreefd. De gaskachel maakt wel meer en meer plaats voor centrale verwarming en vele gezin-nen kiezen daarenboven nog

EKO-TIPS

voor een open haard of nu, meer nog, voor een allesbrander. Toch heeft die allesbrander steeds meer af te rekenen met een slecht imago. Ze mogen dan al alles zonder problemen verbranden, heel wat stank en viezigheid komt bij de burens en in het milieu terecht. Vermits ze in veel gevallen de meest verschillende soorten van hout, papier of karton te slikken krijgen, zijn allesbranders vaak een bron van zwaar vervuilende stoffen zoals dioxines. De open haard dan? Die heeft blijkbaar zijn beste tijd gehad: zomaar hout opstoken en de warmte door de schoorsteen vooral naar buiten blazen, lijkt voorbij. Steeds meer duiken houtkachels op. Sommige werken efficiënter doordat de warme lucht wordt teruggevoerd.

TEGELKACHEL SPAART WARMTE

Een milieuvriendelijk alternatief voor de gas-of houtkachel, en zeker voor de allesbrander, is de tegelkachel. Zo'n tegelkachel is geen onbekende voor diegenen die in het dagelijkse leven proberen rekening te houden met het leefmilieu en zo ecologisch mogelijk proberen te bouwen of te verbouwen. Nooit van gehoord? Het principe is nochtans een-

voudig. Zo'n tegelkachel is opgebouwd uit vuurvaste steen en afgewerkt met keramiek stenen. Een tegelkachel spaart de warmte op die bij de verbranding vrijkomt en straalt die langdurig via een hele reeks tegels uit. Een nadeel is wel dat zo'n tegelkachel flink wat plaats inneemt. Je moet er dus tijdens de bouw- of verbouwwerken wel degelijk rekening mee houden. Al geldt dit eigenlijk voor elke verwarmingsbron.

ENERGIEZUINIG ALTERNATIEF...

Recent echter kon ook de Vlaamse kachelmarkt kennis maken met de speksteenkachel, een produkt uit Skandinavie waar, zoals bekend, geen gebrek is aan duurzaam gewonnen hout. Zo werden in Europa ondertussen reeds 100.000 speksteenkachels geïnstalleerd. De speksteen kan 2,5 keer meer warmte vasthouden dan een vuurvaste steen van dezelfde grootte. Hete rookgassen worden zo lang mogelijk door de kachel gevoerd zodat de warmte volledig wordt afgegeven aan de tegels. Een speksteenkachel is een energiezuinig alternatief voor de houtkachel en de allesbrander. De kostprijs van de kachel ligt wel een

stuk hoger en is vergelijkbaar met een volledige cv-installatie. Uiteraard dient vermeld dat de kachel dan ook heel wat meer biedt dan een traditionele houtkachel. Immers, meer dan de houtkachel en de allesbrander biedt de speksteenkachel de mogelijkheid om er je hele verwarming op af te stemmen. Tot het koken van gerechten toe.

... MET FLINK WAT KOMFORT

Een speksteenkachel biedt ook het nodige comfort. Al na 15 minuten verdwijnt de kilte en na 20 tot 30 minuten wordt het behaaglijk warm. Typisch aan tegelkachels is de stralingswarmte, de lucht wordt niet rechtstreeks verwarmd. De speksteenkachel geeft ook directe straling, uiteraard door de glasdeur, een mooi zicht op het brandende hout. Om een gemiddeld huis te verwarmen heb je ongeveer 20kg hout per stookdag nodig of 3.650 kg per jaar. Bij een gewone houtkachel is dit minstens 2 keer zoveel. In de kachel dient slechts relatief kort (1 tot 3 uur) gestookt te worden om daarna lange tijd warmte te geven. De speksteenkachel kan ook geleverd worden met ingebouwde elektrische weerstanden zodat er ook

directe opwarming mogelijk is. Zoals gezegd is de speksteenkachel ook bruikbaar als kookfornuis. Ben je bezig aan de (ver)bouw van je woning, dan kan je de speksteenkachel daar perfect integreren. Je kan de kachel op die manier integreren zodat het kookgedeelte in de keuken staat en het straalgedeelte door de muur naar de woonruimte aan de andere kant gericht wordt. Bovendien zijn ook designers op de kachel losgelaten: je kan kachels krijgen in de vorm van haarden of bakovens, of zelfs enkele modellen in Jugendstil bewonderen.

Dirk Van Regenmortel

Inlichtingen over de Tulikivi-speksteenkachel: Tulikivi Belgium, T.a.v. Michel Dutry, Vichtestraat 147, 8540 Deerlijk, Tel. 056/77.60.90., Fax. 056/77.42.94.

Vind je deze rubriek net niet ver genoeg gaan? Wil je meer gedetailleerde informatie over konsumententips allerhande (milieuvriendelijke produkten, alternatieven, adressen,...)? Bel dan op maandag of dinsdag naar BBL (02/539.22.17.) en vraag naar Martine Langen.

GEÏNTERESSEERD IN EEN DUURZAME SAMENLEVING, OOK MORGEN?

Sinds de Top van Rio is het gebruik van het adjektief 'duurzaam' een flinke modetrend geworden. Te pas, maar vooral te onpas, maken politiek en industrie er gebruik van. Echter, de vlag dekt niet altijd dezelfde lading...

'Duurzame ontwikkeling' is een wat vaag begrip waarmee je veel kanten uitkan. De Werkgroep Duurzame Ontwikkeling van de Bond Beter Leefmilieu (BBL) publiceerde een aantal brochures die deze begripsverwarring het hoofd willen bieden. 5 brochures boordevol praktische tips om écht duurzaam te gaan leven...

Overbevolking? Duurzame energie? Kringloop-ekonomie? Duur-

zaam consumeren? Duurzame landbouw? De brochures geven op een bevattelijke manier tekst en uitleg hoe je in je leven van alle dag, mits een aantal kleine inspanningen, een konkrete bijdrage kunt leveren aan een duurzame samenleving.

Vandaag bepalen wij hoe de toekomst en overlevingskansen voor de volgende generaties eruitzien!

Bestel vandaag nog het brochure-pakket 'Duurzame Ontwikkeling' bij Bond Beter Leefmilieu, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel, Tel. 02/539.22.17., Fax. 02/539.09.21. Prijs: 150 frank. Lidorganisaties: 100 frank.

BOEK & MILIEU

Aanwinstenlijst van de milieubibliotheek

De stapel boeken en andere literatuur die maandelijks de bibliotheek van de Bond Beter Leefmilieu bereiken, blijft onophoudelijk groeien. Om de rubriek **Boek en milieu** overzichtelijk te houden bespreken we voortaan slechts een **selectie**.

Een **volledig overzicht** van nieuw materiaal vind je voortaan in de **Aanwinstenlijst**, een tweemaandelijks publicatie van het documentatiecentrum van de Bond Beter Leefmilieu, Indocel vzw.

Je kan je eenvoudig telefonisch of via onderstaande bon abonneren. Ons telefoonnummer is 02/539.22.17. En dit is ons adres: BBL, Indocel vzw, Overwinningstraat 26 bus 11, 1060 Brussel.

O Ik wens een abonnement op de Aanwinstenlijst en stort 600 frank (lidverenigingen betalen slechts 400 frank!) op rekeningnummer 001-1475409-18 van BBL, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel.

O Ik wens eerst een proefnummer te ontvangen van de Aanwinstenlijst

Naam:

Straat & nr.:

Postnr. & gemeente:

NIEUWE BOEKEN

Recht in het water: de juridische aspecten van watersnood, redactie Michael Faur, uitgeverij Maklu te Antwerpen, Tel. 03/231.29.00., 1995, 180 p., ISBN 90-6215-460-3, 975 fr., boekhandel.

Overstromingen: de Nederlanders maar ook wij hebben er last van gehad vorige winter. Schadevergoedingen en maatregelen verworden dikwijls tot een juridisch kluwen. In het eerste deel worden de diverse bevoegdheden van de Rijks-overheid, de lokale overheid, het waterschap en de provincie Limburg belicht bij overstromingen. In het tweede deel komen de schadevergoedingen voor watersnood aan bod. Tot slot een item over de milieuversonreiniging ten gevolge van overstromingen.

Overleg met spoorwegen, E. de Boer, J.G. de Man en L. Molenkamp, Wetenschapswinkel TU Delft, Tel. 00.31.15.78.14.22, 1994, 176 p.; 27,50 gulden.

Nu de inspraakprocedures over de TGV weer volop op gang komen, kan dit handboek richting geven in de discussie. Weliswaar is deze handleiding gericht naar de Nederlandse spoorwegen, ook in Vlaanderen gaat het spoorwegbelang dikwijls boven het bewonersbelang. Niet alleen de vormen van hinder, maar ook de ruimtelijke alternatieven en de mogelijke technische maatregelen worden besproken. Daarnaast oog voor de procedures, strate-

gie en tactiek voor de bewoners.

Het graan, het varken en de glimlach van een kind, Renaat Tijskens, uitgave Van de Wiele Brugge en Stichting Leefmilieu Antwerpen, Tel. 03/231.64.48., 1995, 127 p., ISBN 90-6966-102-2, 360 fr.

In de serie 'Leefmilieu-essays' verscheen dit derde deel over de landbouw. De milieu-impakt van de landbouw op het leefmilieu is zodanig dat het roer dringend omgegooid moet worden. Dit essay poogt een bijdrage te leveren tot de evolutie naar een meer duurzame landbouw. Met de goedkeuring van de recentste MAP-versie blijkt echter dat we nog mijlenver van een duurzaam landbouwmodel verwijderd zijn.

Onderzoek je eigen rivier, Natuur 2000 te Antwerpen, Tel. 03/231.26.04., 1994, 18 p., speciaal nr. Beenbreek.

Aan de hand van deze praktische brochure kan je vooreerst de structuurkenmerken van de waterlopen observeren en een waarderingscijfer toekennen. Daarnaast kan je de biologische waterkwaliteit beoordelen aan de hand van de soorten waterdiertjes die je kan ontdekken in de beek. Tot slot kan je een waarderingscijfer toekennen naargelang de waterplanten die er te bespeuren zijn.

Natuur op bestelling: naar meer natuur in stad en dorp,

WWF, Tel. 02/347.30.30., 1995, 68 p., kleurenfoto's, gratis aan te vragen.

Een fris ogende handleiding voor natuurontwikkeling in de stedelijke omgeving. Gebaseerd op een wetenschappelijke studie van het Instituut voor Natuurbehoud. Deze vulgariserende brochure probeert ook de aandacht van de leek te vestigen op de aanwezige natuur en de mogelijkheden voor natuurontwikkeling vlak onder de kerktoeren. Vooral oog voor de spontane natuurontwikkeling, eerder dan naar het krei ren van nieuwe natuur d.m.v. beplantingen e.d.

Progress report 4th International Conference on the Protection of the North Sea, te verkrijgen bij Beheerseenheid Mathematisch Model Noordzee, Tel. 02/773.21.11., 1995, 247 p.

Globaal rapport in het Engels dat de vooruitgang weergeeft sinds de derde Noordzeekonferentie in Den Haag van 1993. Ter voorbereiding van de vierde Noordzeekonferentie in Denemarken was het nodig om per land na te gaan of de afspraken van Den Haag nagekomen waren. Dit rapport geeft dan ook aan de hand van tal van cijfers en kaarten de huidige stand van de Noordzeeverontreiniging aan.

Afvalwaterzuivering, Kluwer editorial en Stichting Leefmilieu te Antwerpen, Tel. 03/231.64.48., 1995, 875 p., ISBN 90-6716-563-

8, 3700 fr (voor abonnees 2960 fr, voor studenten 1595 fr.) voor het basiswerk.

Dit lijvig handboek geeft een overzicht van de bestaande technieken in de afvalwaterzuivering. Het is opgevat als een studieboek waarin de theoretische grondslagen van de diverse technische aspecten van de waterzuivering aan bod komen. De indeling is klassiek: fysische, chemische en biologische waterzuivering, verwijdering van stikstof en fosfor, slibverwerking en kleinschalige systemen. Ideaal voor studenten.

Opslag van gevaarlijke stoffen, K.VIV Antwerpen, Genootschap milieutechnologie, Tel. 03/216.09.96., 1995, verslag studiedag 11 mei jl. te verkrijgen aan 1000 fr.

Ondoordachte opslag van ontvlambare en giftige stoffen kan aanleiding geven tot verontreiniging van de bodem, of brandgevaar opleveren. De verze-kerbaarheid van dergelijke risico's en de nieuwe wettelijke regelingen van zowel het dekreet op de bodemsanering als het voldoen aan de voorwaarden van de milieuvergunning (Vlarems IIbis) en de herziene Europese 'Seveso'-richtlijn werden besproken.

Wat kan ik voor u doen? Peter Renard, Icarus, Standaard uitgeverij, 1995, 200 p., ISBN 90-02-

19951-1, boekhandel.

Als journalist bij Knack is de auteur goed vertrouwd met de evolutie in de ruimtelijke ordening, een domein waarin vooral het politiek dienstbetoon heterogeen doet. Het boek is het resultaat van tientallen gesprekken met ambtenaren, kabinetsmedewerkers en planologen, die stuk voor stuk probe(e)r(d)en om de verloeding van de ruimtelijke ordening in Vlaanderen tegen te gaan.

Kunststofrecycling: inzameling en herverwerking materiaalstromen in kaart, Nederlandse Federatie voor Kunststoffen te Leidschendam, fax 00.31.70.317.74.08, 1994, 23 p., 40 gulden, schriftelijk per fax te bestellen.

Uit dit rapport blijkt dat de kunststofrecyclage nog altijd in de kinderschoenen staat. De kunststofbranche zelf zegt hier voor welke kunststofsoort al dan niet recyclagemogelijkheden bestaan. Daarnaast is er een overzicht van in- en uitgaande kunststofstromen in Nederland.

Structuurplanning: een handleiding voor gemeenten, AROHM Brussel, Afd. ruimtelijke planning, Tel. 02/209.28.92., 1995, losbladig in ringmap, 950 fr. (500 fr voor gemeenten en onderwijs) De structuurplannen op Vlaams, provinciaal en gemeentelijk nivo zullen in 1996 in een

stroomversnelling geraken. Deze handleiding geeft vooral aan op welke manier gemeenten aan structuurplanning kunnen doen en is gebaseerd op al bestaande gemeentelijke voorbeelden van structuurplanning. Het invoeren van structuurplanning kan echter niet zonder een lange termijnvisie voor een goed ruimtelijk beleid.

Milieutelefoon Nederland: jaarverslag 1994, Milieutelefoon Amsterdam, Tel. 00.31.20.626.26.20, 1995, 19 p.

Bij de Milieutelefoon kan iedereen terecht die vragen heeft als konsument over bepaalde producten of milieuvriendelijker gedrag. In 1994 waren er 15.000 bellers. De vragen gaan vooral over het gifgebruik in de bloementele, het vliegverkeer en de uitbreiding van Schiphol en over reclamedrukwerk. Het aantal vragen over afval en verpakkingen, asbest, spaanplaat en houtverduurzaming daalde daarentegen.

Op dood spoor, Philippe Janssens, uitgeverij EPO Berchem, Tel. 03/239.68.74., 1995, 232 p., ISBN 90-6445-916-9, 650 fr., boekhandel.

De auteur is bestuurslid van de Bond voor Trein-, Tram- en Busgebruikers (BTTB) en analyseert in dit boek de steeds lamenteuzer wordende dienstverlening van de NMBS. Alle herstructureringen en afslan-

DE MILIEUBIBLIOTHEEK VAN DE BBL

De milieubibliotheek is open elke maandag en dinsdag van 9 tot 12 en van 14 tot 17 uur. Op woensdag enkel op afspraak. Je kan er meer dan 13.000 boeken en 300 tijdschriften inkijken; er wordt echter niets uitgeleend. Beperkte documentatieaanvragen, zoals kopieën van tijdschriftenartikelen uit de TEMALIJS, worden opgestuurd tegen 5 frank per kopie.

De boeken en rapporten die hier worden voorgesteld, zijn gewoonlijk niet bij de Bond Beter Leefmilieu te verkrijgen. Ze zijn wel te bekijken in onze uitgebreide milieubibliotheek. Nagenoeg alle Nederlandse uitgaven kan je bestellen bij: MilieuBoek Postbus 18169 NL-1001 ZB Amsterdam 020/624.49.89 Milieuboek heeft een Belgisch rekeningnummer)

Je kan steeds publikatielijsten van bepaalde thema's aanvragen (100 frank per thema en 10 frank per blad).

kingen van de NMBS passeren de revue: het IC/IR plan, het sluiten van kleinere stations, het afschaffen van stopplaatsen, de slechte coördinatie met de buslijnen e.d. Tot slot een hoopgevend pleidooi voor de trein als sociaal en milieuvriendelijk vervoermiddel.

TEMALIJS TREINVERKEER EN MILIEU

BOEKEN EN RAPPORTEN

De weg naar het station
Uitgave Koning Boudewijnstichting, 1990, Brussel

Alternatieven voor de kaalslag: BTTB-argumenten voor een behoud van de spoordiensten als ruggegraat van het hele openbaar vervoerssysteem.
Uitgave Bond voor Trein-, Tram- en Busgebruikers, Hoogpoort 9-13, 9000 Gent, 1993,

Goed op weg: naar een trendbreuk in het goederenvervoer.
Uitgave Werkgroep '2duizend', Amersfoort, 1993.

10 jaar IC/IR een maat voor niets?

Uitgave Bond voor Trein-, Tram- en Busgebruikers (BTTB), Gent 1994.

Zakelijk verkeer anders bekeken: suggesties voor kostenbeheersing, efficiëntieverbetering, milieuwinst.
Uitgave Stichting Natuur en Milieu, Utrecht, 1994.

Railverkeerslawaai binnen de perken van milieudoelstellingen.

Uitgave Evaluatiecommissie wet milieubeheer, Den Haag, 1994.

The potential of substitute fuels for reducing emissions in the transport sector.

Uitgave Transport & Environment, Brussel, 1994.

BTTB-reaktie op de dreigende sluiting van NMBS-stations en haltes.

Uitgave Bond voor Trein-, Tram- en Busgebruikers, Gent, 1992.

TIJDSCHRIFTENARTIKELS

Goederen stappen over op het goede spoor.

In Procestechniek PT, 1991 nr.10, p.32-35.

Spooraanleg met ups en downs: de hoogteligging van de spoorbaan en de consequenties voor het geluid naar de omgeving.

In Geluid, 1994 nr.2, p.50-54.

Kostbare ruimte bij stations nog onvoldoende benut.

In ROM, 1993 nr.3, p.14-18.

Transport and the environment.

In Industry and environment, 1993 nr.1-2, p.3-66.

Geluidsreductie spoorwegen nog veel winst te behalen.

In Toegepaste wetenschap, 1994 nr.1, p. 31-32.

Martine Langen

MILIEURAMA
11 / 1995

LEZERSRUBRIEK

Moet je ook vaak zonodig? Heb je het ook soms moeilijk met alles wat gebeurt in en om het milieu? Met natuur? Met fauna en flora? Vind je dat jouw visie of mening terzake ook wel eens in de verf mag worden gezet? Stuur dan jouw lezersbrief naar Bond Beter Leefmilieu, redactie Milieurama, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel.

Op zondag 1 oktober heb ik 'gezondigd'. Om familiale redenen heb ik namelijk het openbaar vervoer links laten liggen en mij met de wagen verplaatst. Nochtans ben ik als regelmatig fietser en treinreiziger een groot voorstander van zowel het 'Zondag Zonder'- als het 'Trein-Tram-Busdag'-project.

Ik ben niet de enige die vindt dat de mindere opkomst van zowel 'Trein-Tram-Busdag' als 'Zondag Zonder' ligt aan de gebrekkige aankondiging. Amper een maand vooraf vernam ik dat beide doorgingen op 1 oktober. Mijn familiebijeenkomst was al maanden voorafgepland. Een collega op mijn werk organiseerde (maanden vooraf) een natuurwandeling op die dag... in een gebied dat alleen met de auto bereikbaar is! U begrijpt dat dit voor milieuvriendelijke openbaar vervoergebruikers bijzonder vervelend is. Als zelfs zij op die dag de auto nemen, is de toekomst van dergelijke initiatieven zeker twijfelachtig. Om dit volgend jaar te vermijden, stel ik het volgende voor:

1. Kondig de 'Zondag Zonder' en de 'Trein-Tram-Busdag' vroeg aan. Een half jaar vooraf is echt niet overdreven. De 'Zondag Zonder'-krant, die nu pas op de dag zelf uitgegeven werd, kan ook weken vooraf op alle treinen en op vele andere plaatsen verspreid worden.

2. Wanneer men door de betere publiciteit vreesd teveel belangstelling te krijgen, dan moet opnieuw het 'Trein-Tram-Busweekend' georganiseerd worden.

3. Een origineel initiatief, de combinatie trein en boot, mislukte daar de Prins Filip het liet afweten. Alweer moest de TV deze mislukking pers in de verf zetten. Toch vond ik het idee zeer goed en moet het hernomen en liefst uitgebreid worden. Het huren van een fiets in een treinstation wordt jammer genoeg te weinig gedaan.

Het was niet mijn bedoeling deze brief met afbrekende kritiek te vullen. Alle ondernomen acties dragen mijn volle sympathie, maar kunnen volgens mij nog uitgebouwd worden en meer mensen bereiken.

Geert Sioen, Gent.

PuZzELen

Door Dirk Serneels

Deze maand gaan we op zoek naar de naam van een lidvereniging van BBL. Je vindt de oplossing door de letters van de genummerde vakjes over te brengen naar hun respectieve nummers in het rooster onderaan. Gevonden? Stuur jouw oplossing naar Bond Beter Leefmilieu, Milieurama-puzzel, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel. De winnaars van de vorige keer zijn Klaar Cleymans uit Opdorp en Michel Tersago uit Reet.

Petroleum
Deel van Frankrijk
Landstreek in Zuid-Frankrijk
Afvalproduct v/d bio-industrie
Milieubescherming
Deel v/d openbare weg
Uitwas op eikebladeren
Huishoudelijk afval
Energiebesparingsmethode
Voedsel zonder veel voedingswaarde
Ingekorte boom
Bloedkanker
Alternatieve autobrandstof
Sterk vervuilde zee
Milieukatastrofe
Verontreiniging
Geologisch tijdvak
Oude benaming van Zimbabwe
Kempense reuzeroolbuis
Liften tegen betaling
Stedebouwkundige
Stad in de prov. Luik
Westvlaams natuurgebied
Bevreesd voor al wat vreemd is
Schip om vaarwater vrij te maken
Inheemse loofboom

A					18		
B			36		7		
C					10		
D		38			28		
E	23				20	8	
F		15					
G		26					35
H				1			
I							27
J		5					
K	9			37			
L	34		16				
M			24			13	
N					39	30	
O			2				
P							21
Q				32			
R		12					
S		25					
T			6				
U				31		22	
V	4		11				
W	40				19		
X			17	29			
Y			3	33			
Z				14			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	■	11
12	13	14	■	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	■	26	27	28	29	■	30	31	■
32	33	34	35	36	37	38	39	40	■		

Oplossing van het september-nummer:

aardgas/benzine/cocaïne/dioxine/esdoorn/fietser/gorilla/houtwal/ikebana/jackpot/kompost/lindaan/mutatie/nitraat/olifant/pakhuis/quintet/roofmijt/schelde/toendra/uilebal/vuilnis/welving/xerofyt/yoghurt/zeezout.

We zochten een citaat van Norman Mailer: 'In ons verontreinigd milieu wordt de lucht langzamerhand zichtbaar'.

KALENDER

BOMEN PLANTEN IN DE VLAAMSE ARDENNEN

Op zaterdag 18 november organiseert het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen voor de tweede keer zijn boomplantactie. Met dit initiatief hoopt het Regionaal Landschap een brede groep van mensen wakker te maken om ook in de eigen omgeving werk te maken van natuurbehoud en -ontwikkeling. Bedoeling is dat zoveel mogelijk mensen uit de regio van de Vlaamse Ardennen voor 15 oktober bij het sekretariaat van het Regionaal Landschap hun plantgoed bestellen en het op zaterdag 18 november een plekje geven in hun eigen tuin.

Inlichtingen: Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen, Biezenstraat 5, 9600 Ronse, Tel. 055/20.72.65.

'DAG VAN DE NATUUR' IN WEST- EN OOST-VLAANDEREN

Nog op zaterdag 18 november organiseert de Zuidwest-vlaamse Natuur- en Milieu-koepel vzw samen met De Torenvalk vzw en de Stichting Omer Wattez naar jaarlijkse gewoonte de 'Dag van de Natuur'. Allerhande activiteiten zoals het aanplanten van bomen en struiken, het knotten van wilgen, het verwijderen van houtopslag, het uitdiepen van veedrinkpoelen, het onderhouden van wandelpaden, het opruimen van zwerfvuil,... staan op de agenda. Net als vorig jaar wordt ook dit jaar tijdens de 'Dag van de Natuur' in samenwerking met de Nederlandse Boekenclub en BBL een 'Boekenbos' aangeplant.

Inlichtingen: De Torenvalk, Ontvangerstraat 15, 8700 Tielt, Tel. 051/40.46.96.

STUDIEDAG BODEMSANERING

Op woensdag 15 december organiseert de Belgische Vereniging voor Milieurecht een studiedag rond bodemsanering. In de voormiddag worden uiteenzettingen gegeven over de wetgeving inzake bodemsanering in Vlaanderen en Nederland. In de namiddag volgt een discussie. Tot slot wordt een voordracht gegeven over de Europese ontwikkelingen op het gebied van de aansprakelijkheid voor milieuschade, meer bepaald in verband met bodemverontreiniging.

Inlichtingen: Belgische Vereniging voor Milieurecht, Universiteitstraat 4, 9000 Gent, Tel. 09/264.69.26., Fax. 09/264.69.90.

VORMINGS-DAG EcoTEAM-GIDS

Dit najaar organiseert Dialoog-Werkgroep Technologie opnieuw een aantal vormingsdagen voor EcoTeam-gidsen. Bedoeling is dat je er informatie krijgt om op een creatieve en doelgerichte manier een EcoTeam te gaan leiden. Afspraak op zaterdag 25 november in 't Kasteeltje in Wijgmaal. Je krijgt er toelichting over de methodiek van EcoTeams.

Inlichtingen: Dialoog-Werkgroep Technologie, Blijde Inkomststraat 109, 3000 Leuven, Tel. 016/23.26.49.

ETISCH INVESTEREN MET PROFIJT EN ZONDER BIJSMAAK.

Op zaterdag 2 december organiseert Hefboom vzw een uiteenzetting over 'Etisch investeren: hoe je kan sparen en beleggen met profijt

en zonder bijmaak'. Beleggingsfondsen die een beroep doen op de wereldburgerzin van de konsument bestaan al langer. De return op etische en groene beleggingsfondsen hangt uiteraard samen met hun inhoud. De stelling dat een goed geweten niet winstgevend is, kan door feiten weerlegd worden. Veel hangt af van de kwaliteit van het fondsbeheer, van het (half)langetermijndenken van de belegger en uiteraard ook van het gezond ondernemerschap. Tijdens de gespreksvoormiddag wordt een en ander toegelicht door Ethibel, een onderzoeksburo dat bedrijven analyseert op hun etisch gehalte.

Inlichtingen: Hefboom vzw, Vooruitgangstraat 333 bus 5, 1210 Brussel, Tel. 02/201.04.10., Fax. 02/201.04.00.

LAMMERGIJEREN EN ANDESCONDORS IN MECHELEN

Op zaterdag 25 november organiseert De Wielewaal regio Mechelen een filmavond in samenwerking met het Fonds voor Instandhouding van Roofvogels (FIR). Tijdens de filmavond worden twee films vertoond, de eerste gaat over het reintroductieproject van de Lammergier in de Alpen. De tweede film gaat over het leven van Condors in het Andesgebergte. Beide films zijn van de hand van de bekende Franse roofvogelfilmer J.F. Terrasse en worden vanaf 20u00 vertoond in het Cultureel Centrum aan de Melaan in Mechelen.

Inlichtingen: De Wielewaal, Graatakker 11, 2300 Turnhout, Tel. 014/41.22.52., Fax. 014/43.96.51.

Lid van de Unie van de Uitgevers van de Periodieke Pers

MILIEURAMA
15e jaargang
maandblad van de
Bond Beter Leefmilieu

Redactie en administratie

Bond Beter Leefmilieu
Overwinningstraat 26,
B-1060 Brussel
Tel. 02/539.22.17
Fax 02/539.09.21

Abonnementen

70 BF (los nummer)
650 BF (jaarabonnee)
800 BF (buitenland)
1300 BF (steunabonnee)
op rekeningnummer
001-1475409-18
van de Bond Beter Leefmilieu vzw

Hoofdredakteur en verantwoordelijke uitgever

Lieve Grauls
Overwinningstraat 26,
B-1060 Brussel

Eindredakteur

Piet Decoster

Werken mee aan dit nummer:

Stefaan Claeys
Miek Cypers
Rik De Baere
Piet Decoster
Marion Géron
Lieve Grauls
Erik Grietens
Marc Heredia
Danny Jacobs
Martine Langen
Bea Lootens
Bart Martens
Dirk Serneels
Sandra Van Aerschot
Mauricette Van Houdt
Dirk Van Regenmortel

Foto's

Frans Geys
Gert Jochems
Luc Verhaegen

Illustraties

Hilaire

Vormgeving

MIOS vzw

Pre Press

Swinnen Printing

Druk

Pandava

Copyright

Overname van artikels
wordt aanbevolen,
mits bronvermelding.

**Adverteerders zijn
verantwoordelijk voor
de inhoud van de
opgenomen
advertentie**

MILIEURAMA WORDT GEDRUKT
OP NIET GEBLEEKT KRINGLOOP-
PAPIER. DE KAFT IS NIET
CHLOOR-GEBLEEKT.
DE INKT IS OP VEGETALE BASIS.

Dossier

Was-en onderhoudsprodukten

● *Waarom fosfaatvrije wasmiddelen kiezen ?*

*A*lle moderne wasmiddelen bevatten detergenten. Mocht dat niet het geval zijn, dan zouden ze immers niet wassen ! Die detergenten (natuurlijke zeep of oppervlakte-actieve stoffen) verlagen de oppervlaktespanning van het water waardoor het vuil in het water kan emulgeren. Hun grootste nadeel is echter dat ze aan efficiëntie inboeten bij kalkhoudend water. Daarom zien de producenten van wasmiddelen zich genoodzaakt bepaalde stoffen aan hun produkt toe te voegen, die de kalk neutraliseren en bijgevolg onschadelijk maken. Gewoonlijk zijn het fosfaten die daarvoor instaan. Wasmiddelen kunnen 20 tot 35 % fosfaten bevatten, met een maximum van 50 %, zodat ze ook het hardste water aankunnen, ook al is dat eerder zeldzaam. Het fosfaat komt uiteraard op vrij korte termijn in de waterleiding terecht, net als het fosfaat dat de mens op andere manie-

ren produceert : in de landbouw (meststoffen bijvoorbeeld), maar ook menselijke uitwerpselen of in de industrie. Die overvloed aan fosfaten heeft rampzalige gevolgen voor het watermilieu.

Fosfaat bevordert namelijk de groei van algen, die al het zuurstof uit het water opnemen en daardoor ander leven onmogelijk maken.

Anderzijds zorgt fosfaat er ook voor dat de detergenten langer hun oppervlakte-actieve eigenschappen behouden.

De huid van vissen, kikkers en waterinsekten wordt langzaam maar zeker waterdoorlaatbaar, wat betekent dat ook giftige stoffen, zoals kwik, door de dieren worden opgenomen.

● *Tips voor ecologisch wassen*

*W*asmiddelen zonder fosfaten betekenen bijgevolg een grote doorbraak voor het milieu. De substituten die gebruikt worden, zijn even efficiënt als fosfaat, maar minder, of zelfs helemaal niet schadelijk voor de natuur.

Als we die fosfaatvrije, vloeibare of poedervormige wasmiddelen dan ook nog op een rationele manier gaan gebruiken, dan kunnen we hun impact op het milieu in grote mate beperken. De waspoeders en vloeibare wasmiddelen van GB bevatten geen fosfaten.

Om de invloed van wasmiddelen op het milieu in te dijken...

- De hoeveelheden die door de producenten worden voorgeschreven zijn vaak te groot, vooral als het kraantjeswater zacht is. Gebruik minder wasmiddel, het werkt.
- Informeer u (bij de watermaatschappij) over de hardheid van het kraantjeswater en pas de hoeveelheid wasmiddel die u gebruikt aan.
- Gebruik de wasmachine alleen voor een volle trommel !
- Tenzij uw was heel erg vuil is, kan u de voorwas best overslaan. Verkies over het algemeen korte wasprogramma's (die verbruiken minder water en minder energie). Wassen op 90° is zelden zinvol.